

Agenda – Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 2 – Y Senedd	Steve George
Dyddiad: Dydd Mercher, 18 Gorffennaf 2018	Clerc y Pwyllgor 0300 200 6565
Amser: 09.30	SeneddDGCh@cynulliad.cymru

- 1 **Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau**

- 2 **Ymchwiliad byr i ‘Greu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryn Ogwen Williams’: Sesiwn dystiolaeth 2**
(09:30 – 10:15) (Tudalennau 1 – 47)
Simon Curtis, Trefnydd Cenedlaethol a Rhanbarthol – Cymru a De Orllewin
Lloegr, Equity
Egwyl (10:15 – 10:30)

- 3 **Ymchwiliad byr i ‘Greu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryn Ogwen Williams’: Sesiwn dystiolaeth 3**
(10:30 – 11:30)
Huw Jones, Cadeirydd, Awdurdod S4C
Owen Evans, Prif Weithredwr, S4C

- 4 **Papurau i’w nodi**
 - 4.1 **Ariannu addysg cerddoriaeth a gwella mynediad ati: Gohebiaeth gan Active Music Services**
(Tudalennau 48 – 50)

- 4.2 Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: Cyfrifiad 2021 – Rhagor o wybodaeth gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol**
(Tudalennau 51 – 54)
- 4.3 Ymgynghoriad Ofcom – Lleolrwydd ar radio masnachol – Cynigion i ddiwygio canllawiau: Gohebiaeth gan Marc Webber**
(Tudalennau 55 – 57)
- 4.4 Cynllun Ieithoedd Swyddogol: Adroddiad Blynyddol 2017–18**
(Tudalennau 58 – 94)
- 5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes a ganlyn:**
- 6 Ystyried y dystiolaeth**
(11:30 – 11:45)
- 7 Radio yng Nghymru: Trafod yr adroddiad drafft**
(11:45 – 12:15) (Tudalennau 95 – 142)
- 8 Perthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood: Trafod llythyr i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus**
(12:15 – 12:25)
- 9 Trafod ymchwiliad i'r Gymraeg**
(12:25 – 12:30)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Ymchwiliad byr i 'Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryrn Ogwen Williams'

Short inquiry into 'Building
an S4C for the future: An
independent review by
Euryrn Ogwen Williams'

Gorffennaf 2018 / July 2018

Cynnws | Contents

Rhif Number	Sefylliad	Organisation
BS4C01	RhAG	RhAG (Welsh only)
BS4C02	Huw Marshall (Saesneg yn unig)	Huw Marshall
BS4C03	S4C	S4C (Welsh only)
BS4C04	Cymdeithas yr Iaith Gymraeg	Cymdeithas yr Iaith Gymraeg (Welsh only)
BS4C05	UCAC	UCAC (Welsh only)
BS4C06	Equity (Saesneg yn unig)	Equity

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales

Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee

Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryngwen Williams'

Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Euryngwen Williams'

CWLC(5) BS4C01

Ymateb gan RhAG / Evidence from RhAG

Ysgrifennwn atoch er mwyn cefnogi'r alwad i'r pwyllgor gynnal ymchwiliad llawn i'r achos dros ddatganoli pwerau darlledu i Gymru.

Mae'r peryglon amlwg i ddyfodol S4C yn fater a ddylai fod yn destun pryder mawr i'r pwyllgor.

Mae'n hysbys bod S4C wedi dioddef cyfres o doriadau, tra bod incwm Sky, ITV, y BBC, Sianel 4 ac eraill wedi cynyddu. Wedi blynyddoedd o frwydro am friwsion oddi ar fwrdd Llywodraeth Prydain - corff nad yw'n deall y Gymraeg na S4C yn ôl TAC - mae'n gwbl amlwg bellach mai dim ond drwy wneud penderfyniadau am ddarlledu yng Nghymru y cawn ni ddemocratiaeth ac iaith hyfyw.

Yn ôl arolwg barn gan YouGov a gyhoeddwyd y llynedd, mae 65% o bobl Cymru yn ffafrio datganoli darlledu i'r Senedd yng Nghymru. Mae'n ddiagramheuol bellach bod cefnogaeth gyhoeddus o blaid symud i'r cyfeiriad hwn.

Rydym yn ymwybodol bod mudiadau, gan gynnwys Cymdeithas yr Iaith Gymraeg, wedi cyflwyno'r achos sy'n dadlau y byddai modd gwednewid sefyllfa darlledu Cymreig trwy ddatganoli'r pwerau hynny i Gymru. Gallai hyn gynnwys y posibilrwydd y byddai mwy o arian ar gael ar gyfer darlledu cyhoeddus, ynghyd â chyfleoedd i sefydlu gorsafoedd radio, teledu a mentrau digidol newydd.

O safbwynt y Gymraeg, mae sicrhau dyfodol llewyrchus a ffyniannus i ddarlledu yng Nghymru yn allweddol os ydym am gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Gobeithiwn yn fawr y bydd y pwyllgor yn cymryd y cyfle euraid hwn i gynnal astudiaeth fanwl o'r achos dros ddatganoli darlledu i Gymru.

Yn gywir

Ceri

Ceri McEvoy

Cyfarwyddwr Datblygu

Director of Development

Rhieni Dros Addysg Gymraeg

Parents for Welsh Medium Education

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales

Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee

Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Eurnyn Ogwen Williams'

Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Eurnyn Ogwen Williams'

CWLC(5) BS4C02

Ymateb gan Huw Marshall / Evidence from Huw Marshall

Background information - Huw Marshall is a media consultant and digital strategist, he has almost 30 years of experience in the Welsh and UK media space. Between November 2012 and September 2016 he was responsible for leading S4C's digital activities, creating and implementing the channels first digital strategy. You can read more about his current work and articles that are relevant to this consultation by visiting www.marshall.wales

1 Post the publication of the report in april I wrote an article published on my website

<http://marshall.cymru/2018/04/07/future-welsh-language-content/?lang=en>

I attach a written form of the article at the end of this response.

2 In preparing this response I have focussed on the 7 recommendations put forward by the reports author Eurnyn Ogwen Williams.

3 Recommendation 1 - The government should update S4C's public service remit to include digital and online services and remove the current geographical broadcasting restrictions. This will allow S4C to broaden its reach and offer its content on a range of new platforms in the UK and beyond.

4 It is a given in this day and age that S4C's PSB remit has to expand in order to secure its relevance for todays audiences. On a recent visit to a Welsh medium secondary school I had the pleasure of spending the day working with around 100 year 7, 8 and 9 boys and girls. What is clear today is the relationship between young people and content has changed, the vast majority watched content on traditional televisions, however the source of that content was primarily YouTube or Netflix. Over 90% stated that these were their prime sources of content, with many now watching "gaming" in preference for traditional TV content. On a positive note the majority were viewers of S4C, but this viewing was almost exclusively for Rownd a Rownd and Pobol y Cwm. There was

a real desire to watch Welsh language content on YouTube, but they noted the lack of Welsh content, they also, interestingly, understood the commercial pressures that made the production of this content in Welsh challenging.

5 It is vital that S4C not only offer its current content on a range of new platforms but that they also develop a new content strategy working with a new generation of younger producers and talent to create relevant content, content that would not sit within a linear schedule.

6 Whilst in charge of S4C's digital activity the current remit meant that we had to "break rules" in order to produce the non linear short form content under the guise of PUMP, now rebranded as Hansh. It is clear that there is a demand for this content, but not within a linear schedule.

7 Recommendation 2 - S4C should establish an in-house digital hub to develop and improve S4C's digital footprint and form the basis of a Welsh language digital cluster.

8 As I wrote in my article "The Future of Welsh Language Content", this was, for me, the most contentious recommendation and one that needs to be expanded upon and understood fully as part of this consultation. The report notes that S4C should be "*building in-house digital capability*". By labelling digital capability as separate from linear capability perpetuates the idea that digital is "other", an add on or a separate entity. Digital is everything today, the sooner we educate the industry in understanding this the better. Whilst there is no reason that S4C couldn't develop in house production capability, as it once did from a continuity, children's and weather perspective, I feel the current model of publisher broadcaster works well, although there are issues around the scale of some of S4C's majority suppliers and how this impacts on smaller companies, I believe there is potential for a middle ground in developing and supporting facilities within a number of digital spokes around Wales, with S4C's new HQ at the Egin in Carmarthen acting as the digital hub. The Basque model at EITB is an example of how this can work, production companies can use studio facilities for free, freeing the production sector to focus on content creation.

9 Building real and meaningful partnerships will be a key element of building a successful digital hub. This has been one of S4C's biggest failings, but they are not unique, the fact that so many of Wales large cultural institutions rely so heavily on one source of funding has rendered the development of real partnerships nigh on impossible. They see each other as competitors not collaborators. Each Welsh institution has something to bring to the table, be it content, networks or audiences. A hub managed by S4C but owned by the whole Welsh language community would be a catalyst for reaching more than 1,000,000 Welsh speakers by 2050.

10 Commercial partnerships will also be key in enabling S4C to develop a hub and network of sufficient scale and capacity. S4C lacks the internal human resource to develop this alone, by working with commercial partners to develop new technologies in the field of content distribution, developing a specialism around multi lingual capabilities would enable for a new industry to grow in Wales, one that could re-invest its profits in Welsh language content creation. This where the definition of a digital hub needs defining, a true digital hub is more than just a distribution platform, a Welsh language digital cluster and network that a platform is a constituent part of could make S4C a gamechanger in relation to the progression of the Welsh language.

11 Recommendation 3 - S4C should establish a language partnership with the Welsh Government and others to help deliver the Welsh Government's commitment to reach 1 million Welsh language speakers by 2050.

12 I have already touched on this, in order to help deliver the 1,000,000 speaker target establishing a language partnership would be hugely beneficial, but as noted previously developing a language partnership as more than a talking shop would require an independent chair and board with specific targets and a requirement to report annually on its impact. Having a coherent digital strategy for a Welsh language would be a good starting point.

13 Recommendation 4 - S4C's public funding should be provided entirely through the licence fee from 2022/23 onwards, with all future funding decisions made as part of the BBC licence fee funding settlement.

14 I agree with this recommendation and I would also add that a discussion needs to take place with the BBC regarding working together better around Welsh language content, development and promotion.

15 Recommendation 5 - The government should consider amending current approval requirements to give S4C greater freedom to invest and generate commercial revenue

16 With all future funding coming from the licence fee it is vital that S4C generates additional commercial revenues and being able to support and invest in companies who could become catalysts for a new Welsh language digital cluster could pay dividends long term.

17 Recommendation 6 - The S4C Authority should be replaced with a new unitary board comprising executive and non-executive directors.

18 Replacing the current Authority with a new unitary board would bring S4C in to line with other PSB's. The new board should be appointed following an open and transparent process. Existing or newly appointed authority members should not transfer automatically to the new unitary board.

19 Recommendation 7 - The government should consider whether S4C's current financial audit arrangements are suitable, including whether it would be appropriate to appoint the Comptroller and Auditor General as S4C's external auditor.

20 I do not have a view on this.

21 In summary. I welcome the recommendations of the report and the fact the DCMS have accepted the recommendations. The key aspect and output of the report is the development of the digital hub which will form the basis of a digital cluster. The success of developing this successfully will be a challenge and will only be achieved by a truly collaborative approach.

The Future of Welsh Language Content

POSTED ON [APRIL 7, 2018](#) BY [HUW MARSHALL](#)

Last week the independent review on the future of S4C, authored by Euryng Ogwen Williams, was published by the DCMS. The full report and its recommendations can be read [here](#). The secretary of state for digital, culture, media and sport responded by accepting the recommendations, again this response can be read in full [here](#).

A number of people, including myself, were disappointed by the original remit of the review, this was a golden opportunity to redefine how Welsh language content is created and distributed, not only by S4C but by every institution and sector in Wales.

The author had a narrow remit as well as a tight time frame within which to conduct the review. The 3 key areas he was asked to focus on were S4C's current remit, how it's funded and its governance.

I'm glad that Euryng looked at this creatively and prepared a report based on 3 chapters, these being:

Chapter 1: Delivering high quality content and serving Welsh speaking audiences

Chapter 2: Guaranteeing an S4C for the future

Chapter 3: Securing an independent and effective S4C

A small number of comments online have questioned Euryng's hypothesis in relation to S4C's funding. Having read the report several times I believe that Euryng makes a fair point, securing a stable and constant level of funding is key, not necessarily the level of funding, which wasn't within the scope of the review.

The notion that the DCMS's contribution come to an end makes perfect sense. As someone who was within S4C when the government in London announced their annual spending plans in the Autumn statement I witnessed

first-hand the energies that were implemented in order to secure continued support from the DCMS. This placed considerable strain on internal resource as well as creating tensions within S4C and the wider production sector. Having one long term, stable and secure funding source, from the licence fee, combined with a wider and more effective commercial remit, will allow S4C to plan for the long term.

The argument over the level of funding is one that will continue ad infinitum, the same is true for any area of expenditure from health to culture, from education to the environment, everyone could do with more money, but what is most important is what is being done with the finance available.

I sincerely believe that more can be done with the money available. The changes to the modes of production especially in relation to facilities costs have changed greatly during the last decade. The age of individuals having one specific skill are rapidly growing to a close, the most creative individuals, and the ones leading the way within the content creation landscape are masters of many disciplines, researching, scripting, shooting and editing their own work, and all of this with equipment that is in the possession of a substantial number of the population. Where a mortgage was required to purchase camera equipment and editing hardware and software a decade ago, the smartphone, laptop and cloud technologies have opened a door to whole new creative universe.

S4C's big mistake in the past, in my opinion, was the decision create and support a small number of large companies, companies that have by today transferred in to the ownership of larger companies over the border, and soon to be the other side of the Atlantic. This poses a threat to S4C's future supply chain. The business models of these companies don't sit comfortably within the margins that are on offer from S4C budgets. A culture of smaller and more collaborative companies can drive a new age of creativity for Welsh language content, ironically the very same foundations that S4C was originally built upon.

S4C needs to be brave in its decision making and develop real, energetic and purposeful partnerships, two things the channel have failed to do in the past. S4C needs to be allowed to simplify the way it operates, developing a new agile model. S4C is treated and regulated as if it were a huge corporation when in fact it's more akin to an SME.

The most contentious piece of the report, and one that has received surprisingly little scrutiny or attention, is the idea that S4C could develop its internal resource and have an in house "digital" production unit. The argument is made that S4C couldn't become a producer of linear content (although there is nothing to stop them doing this) but it could become a digital producer. This is where I disagree strongly. Digital is no longer something separate, something "other" from the norm, digital IS the norm, the norm is digital, it's an intrinsic part of our everyday lives. There is no difference between linear and digital only the way they are perceived.

The way to develop capacity in this space is to develop partnerships, an investment in facilities and ensuring these are available to content producers, small and large, could achieve something special. Similar models exist across Europe, I received first-hand experience of this when I visited EITB in the Basque Country, trust me, it works.

We need to create a cluster, a cluster of individuals and companies that create content in its numerous forms, a cluster that has partnering in its DNS. The cluster can be both physical and virtual, but it requires a hub for it to work efficiently and this is where S4C can lead the way. The Egin in Carmarthen should be the first of these hubs, one of several developed across Wales, creative and cultural hubs.

The will and the talent is there, what's needed now is a practical framework, business development and marketing support, adequate education and training plans, routes to finance and investment that can insure that Welsh language content is created for the multitude of audiences here in Wales and beyond, and that content and platforms developed here are able to reach international markets.

It's a crucial time for the Welsh language, both culturally and technological wise, it is also an incredibly exciting time. Shaping an S4C that's fit for purpose for the decades to come can help secure Welsh governments target of reaching 1,000,000 Welsh speakers by 2050.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales

Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee

Ymchwiliad byr i 'Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Eurun Ogwen Williams'

Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Eurun Ogwen Williams'

CWLC(5) BS4C03

Ymateb gan S4C / Evidence from S4C

Mae S4C wedi croesawu cyhoeddiad yr Adolygiad ac ymateb Llywodraeth y DU iddo. Mae hyn wedi'n galluogi ni i fwrw iddi ar sail gwybodaeth glir bod yr argymhellion yn cael eu derbyn. Felly rydym yn y broses o weithredu'r argymhellion – a cheir manylion pellach am bob un isod. Yn unol â'n trafodaethau gyda swyddogion Llywodraeth y DU, mi fydd rhai o'r argymhellion yn gofyn am newid deddfwriaethol. Mae prosesau cynllunio S4C i weithredu argymhellion yn cymryd hyn i ystyriaeth, ac rydym hefyd yn gweithredu'n hyblyg o fewn cyfyngiadau'r fframwaith statudol presennol er mwyn cyflawni newidiadau.

Newid cylch gorchwyl

Mae S4C yn croesawu argymhelliad yr Adolygiad Annibynnol i ddiweddarau cylch gwaith gwasanaeth cyhoeddus S4C i gynnwys gwasanaethau digidol ac ar-lein, a chael gwared ar y cyfyngiadau darlledu daearyddol presennol (Argymhelliad 1).

Ymhellach i hyn, rydym yn croesawu'n fawr benderfyniad Llywodraeth y DU i ddileu toriadau cyllidebol a gyhoeddwyd fel rhan o adolygiad gwariant 2015 (a ohiriwyd wrth ddisgwyl argymhellion yr adolygiad annibynnol). Mae hyn yn creu sefyllfa ariannol sefydlog i S4C sy'n caniatáu i ni gynllunio ein gwasanaethau o sail cadarn.

Mae ystyriaethau o ran newidiadau deddfwriaethol ynghlwm â chyflawni'r newidiadau hyn i gylch gorchwyl S4C yn cael eu trafod gyda swyddogion DCMS ar hyn o bryd. Beth bynnag, yn sgil natur cadarnhaol ymateb Llywodraeth y DU i argymhelliad yr Adolygiad, nid ydym yn teimlo bod angen aros hyd nes y bydd proses deddfwriaethol wedi'i chwblhau cyn dechrau gweithredu newidiadau.

Mae S4C yn y broses o lunio cynlluniau i ehangu ei gwasanaethau digidol mor fuan a sy'n bosib. Yn ddiweddar, fe gyhoeddod ni ymrwymiad i ail-gyfeirio miliwn o bunnau'r flwyddyn am dair blynedd i ddatblygiadau digidol. Byddwn yn cyhoeddi cynlluniau penodol maes o law.

Noder bod y gwaith cynllunio sydd ar y gweill yn gydnaws gydag Argymhelliad 2, sef y dylai S4C sefydlu hyb digidol mewnol i ddatblygu a gwella ei ddylanwad digidol, yn ogystal â chreu sylfaen i glwstwr digidol yn y Gymraeg.

Rydym yn croesawu'n fawr y gydnabyddiaeth bwysig bod angen i S4C ddarparu gwasanaethau ar gyfer cynulleidfaoedd yn ddigidol. Mae ystod eang o lefelau o ddefnydd ar draws y gynulleidfa – o'r rheini sydd yn ddefnyddwyr cynnwys digidol yn bennaf i'r rheini nad ydynt eto yn defnyddio cynnwys digidol o gwbl. Mi fydd darparu ar gyfer yr ystod hyn, gan sicrhau cynigion digidol a theledu cryf yn creu heriau amlwg. Ond rydym yn glir bod cynnig y ddarpariaeth hon yn allweddol ar gyfer dyfodol ein gwasanaethau a defnydd y Gymraeg yn y cyfryngau.

Tra byddwn yn parhau i sicrhau bod gwasanaeth teledu S4C ar gael i wylwyr dros y ffin i'r graddau mae hynny'n bosib o fewn ein cyllideb, fe fydd manteision gwasanaethau digidol

hefyd yn cynnig buddion i'r gwylwyr lle bynnag y maent yn byw, o fewn y DU a thu hwnt, lle mae hawliau'n caniatáu.

Partneriaethau

Rydym yn derbyn argymhelliad yr adolygiad y dylai S4C sefydlu partneriaeth iaith gyda Llywodraeth Cymru ac eraill i helpu cyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 (Argymhelliad 3).

Mae'r argymhelliad yn gydnaws gyda gweithgaredd sydd eisoes ar y gweill gan S4C a nifer o bartneriaid eraill sy'n weithredol ym maes yr iaith i weithio'n agosach ar gynlluniau strategol ac rydym yn croesawu cefnogaeth Llywodraeth y DU i'r math yma o gydweithio.

Mae trafodaethau yn parhau gyda phartneriaid posib, gydag S4C yn ffocysu ein hymdrechion ni mewn tri maes dros y blynyddoedd nesaf – sef Addysg, Dysgwyr, a Phlant a phobl ifanc.

Mi fyddwn yn cyhoeddi cynlluniau ar y cyd â phartneriaid wrth iddyn nhw gael eu cytuno, gyda phob un yn arwain yn glir at fuddiannau i'r Gymraeg.

Ariannu

Fel y nodir uchod, rydym wedi croesawu penderfyniad Llywodraeth y DU i greu sefydlogrwydd ariannol i S4C dros y blynyddoedd nesaf wrth gynnal ein cyllid ar ei lefel bresennol tan ddiwedd cyfnod gwariant presennol y Llywodraeth. Ar hyn o bryd mae S4C yn derbyn £74.5m o incwm ffi'r drwydded deledu, ac mae'r DCMS yn cyfrannu £6.7m yn uniongyrchol i'n cyllideb. Mae hyn yn creu cyfanswm o ran cyllid cyhoeddus i S4C o £81.2m.

Yn ychwanegol i hyn mae Llywodraeth y DU wedi derbyn argymhelliad yr Adolygiad i ariannu S4C yn gyfangwbl o incwm ffi'r drwydded o 2022/23 ymlaen (Argymhelliad 4), gyda'r holl benderfyniadau am ariannu yn y dyfodol yn cael eu gwneud fel rhan o'r trafodaethau am setliad ariannu ffi'r drwydded. Wrth dderbyn yr argymhelliad, mae'r Llywodraeth yn pwysleisio annibyniaeth S4C yn gryf ac yn glir. Mae'n cydnabod yn glir hefyd mai'r Ysgrifennydd Gwladol fydd o hyd yn gyfrifol am benderfynu faint o arian fydd yn ddigonol i S4C. Rydym yn croesawu'r gydnabyddiaeth hyn gan ei gymryd fel sail cryf o le y gallwn adeiladu sefydlogrwydd ariannol hir-dymor i S4C. Rydym yn derbyn argymhelliad yr adolygydd bod cyllido S4C o incwm ffi'r drwydded yn ffordd o gyflawni'r sefydlogrwydd hwnnw.

Ochr yn ochr â'r materion uchod, mae cynnwys y Cytundeb Partneriaeth (Tachwedd 2017) rhwng S4C a'r BBC hefyd yn berthnasol. Yn y cytundeb mae'r BBC ac S4C yn cydnabod eu bod yn rhannu'r nod o gydweithio er mwyn cadw a diogelu annibyniaeth ei gilydd.

Yn sgil y sicrwydd mae ymateb y Llywodraeth yn ei greu dros weddill y cyfnod gwariant presennol, roedd cwestiwn yn parhau ynglŷn â dyfodol y swm y bydd DCMS yn ei gyfrannu'n uniongyrchol (£6.7m y flwyddyn) rhwng diwedd y cyfnod gwariant presennol a dechrau'r trefniant newydd i gyllido S4C yn gyfan gwbl o incwm ffi'r drwydded (2020 -2022). Bellach mae'r Gweinidog dros faterion digidol Llywodraeth y DU wedi dweud y bydd y swm hwnnw'n cael ei ddiogelu tan 2022. Rydym yn croesawu ei datganiad, sy'n atgyfnerthu sylwadau blaenorol Llywodraeth y DU am bwysigrwydd darparu sefydlogrwydd ariannol i S4C.

O ran gallu S4C i ddenu ei hincwm ei hun wrth fuddsoddi mewn mentrau masnachol, roeddem wedi rhoi'r achos gerbron i symleiddio'r broses seneddol ffurfiol y mae'n ofynnol i S4C ei ddilyn os ydym yn dymuno buddsoddi mewn rhai mathau o gynlluniau. Rydym yn croesawu argymhelliad yr adolygiad y dylai'r Llywodraeth ddiwygio'r gofynion hyn (Argymhelliad 5), a pharodrwydd y Llywodraeth i wneud hynny.

Rydym yn trafod gyda swyddogion DCMS broses ac amserlen ar gyfer newidiadau deddfwriaethau fydd yn ofynnol er mwyn cyflawni'r argymhelliad.

Llywodraethiant, Rheoleiddio ac Archwilio allanol

Rydym yn gweithio tuag at weithredu argymhelliad yr adolygiad i fabwysiadu model Bwrdd Unedol (Argymhelliad 6) mor fuan â sy'n ymarferol bosib, heb ddisgwyl y ddeddfwriaeth y bydd ei hangen i wneud hynny'n ffurfiol.

Yn y lle cyntaf, rydym yn y broses o drafod manylion y trefniant newydd gyda'r bwriad o gyflwyno Bwrdd Unedol cysgodol yn yr Hydref eleni.

O ran mabwysiadu'r model ar sail deddfwriaethol, rydym yn y broses o drafod gyda swyddogion DCMS pa elfennau fydd angen eu hymgorffori mewn deddfwriaeth a pha elfennau fydd yn fwy addas i'w cynnwys fel rhan o'n Memorandwm o Ddealltwriaeth gyda DCMS.

O ran ein perthynas gydag Ofcom, rydym yn y broses o weithio gydag Ofcom gyda'r bwriad o gytuno ar sut y gallwn sicrhau lefelau uwch o ymwybyddiaeth o'r berthynas rhyngom ar y cyd ar ffurf dogfen syml a chryno.

O ran yr argymhelliad i'r Llywodraeth ystyried penodi'r Swyddfa Archwilio fel Archwilwyr allanol S4C (Argymhelliad 7), mae S4C yn parhau'n agored iawn i hyn os bydd DCMS yn penderfynu bwrw ymlaen. Os bydd DCMS yn cadarnhau penderfyniad i benodi'r NAO yn achos S4C, fe fydd angen i ni drafod cwmpawd eu gwaith a strwythur taliadau addas, yn ogystal â chynllun mudo o'r cytundeb presennol.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales

Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee

Ymchwiliad byr i 'Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Eurn Ogwen Williams'

Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Eurn Ogwen Williams'

CWLC(5) BS4C04

Ymateb gan Cymdeithas yr Iaith Gymraeg / Evidence from Cymdeithas yr Iaith Gymraeg

Adroddiad Eurn Ogwen ar S4C

Sylwadau Cymdeithas yr Iaith

1. Cyflwyniad

1.1. Byddai cynigion adroddiad Eurn Ogwen a phenderfyniadau Llywodraeth Prydain sy'n seiliedig arnynt yn golygu dod â S4C fel darlledwr annibynnol i ben.

1.2. Mae'r peryglon amlwg i S4C yn rhan o ddarlun ehangach a ddylai fod yn destun pryder mawr i'r pwyllgor.

1.3. Mae'r pwyllgor yn llwyr ymwybodol o ddirywiad y cyfryngau Cymreig a Chymraeg dros y blynyddoedd diwethaf. Yn ogystal â hyn, rydych yn ymwybodol o'r diffyg democrataidd difrifol yma yng Nghymru sy'n bygwth cynaliadwyedd ein democratiaeth Gymreig. Ac eto, er gwaethaf sawl adroddiad gan eich pwyllgor, mae'n rhaid gofyn i ba raddau mae gwleidyddion wedi cynnig datrysiadau go iawn i'r problemau hyn.

1.4. Mae S4C wedi dioddef toriadau ar ben toriadau, tra bod incwm Sky, ITV, y BBC, Sianel 4 ac eraill wedi bod yn cynyddu. Wedi blynyddoedd o geisio brwydro am friwsion oddi ar fwrdd Llywodraeth Prydain - corff nad yw'n deall y Gymraeg na S4C yn ôl TAC - mae'n hen bryd bod y pwyllgor hwn yn sylweddoli mai dim ond drwy wneud penderfyniadau am ddarlledu yng Nghymru y cawn ni ddemocratiaeth ac iaith hyfyw.

1.5. Gobeithiwn yn fawr na fydd y pwyllgor yn ceisio osgoi unwaith eto ystyriaeth fanwl o'r achos dros ddatganoli darlledu i Gymru.

2. Cynigion yr adroddiad

2.1. Yn gryno, mae adroddiad Eurn Ogwen yn:

- caniatáu i Lywodraeth Prydain wneud toriadau pellach i'r gyllideb mewn termau real am y 2 flynedd nesa gyda setliad fflat mewn termau arian parod;
- rhwng 2020 a 2022, bydd toriadau pellach o tua 10% i'r gyllideb, wrth i Lywodraeth Prydain ddiddymu ei grant £7 miliwn i'r sianel;
- wedi 2022, does dim sicrwydd o unrhyw arian i S4C o gwbl – dim fformiwla, dim sicrwydd mewn statud. Bydd y Llywodraeth yn Llundain yn llaesu eu dwylo a gadael S4C yn ddibynnol bob deg mlynedd ar setliad y ffi drwydded;
- Yn wallus, pan ddaw hi at ddatganoli darlledu, drwy beidio á chydabod deiseb a gyflwynwyd iddo fe yn ystod yr adolygiad yn cefnogi'r trosglwyddiad pwerau.

3. Effaith yr Adroddiad

3.1. Ni fydd S4C yn bodoli fel darlledwr annibynnol wedi 2022 os yw cynlluniau presennol Euryng Ogwen a Llywodraeth Prydain yn cael eu gweithredu.

3.2. O leoli hanner swyddi S4C yn mhencadlys y BBC yng Nghaerdydd i ddefnyddio arian S4C ar gyfer mwy a mwy o'u rhaglenni Saesneg eu hunain, mae penaethiaid y BBC wedi bod yn falch o gael eu dwylo ar arian a neilltuwyd ac a frwydrwyd drosti ar gyfer darlledu Cymraeg. Nhw fydd yr unig ddarlledwr Gymraeg – nid oes neb yn gallu dadlau bod hynny'n beth iach i'r Gymraeg nac i'n democratiaeth.

3.3. Bellach, mae'r Llywodraeth yn Llundain am laesu eu dwylo a gadael S4C yn ddibynnol bob deg mlynedd ar setliad y ffi drwydded. Yr unig beth sy'n sicr mewn sefyllfa o'r fath yw mai blaenoriaethau Prydeinig y BBC fydd yn dod yn gyntaf, yn hytrach nag annibyniaeth S4C neu blwraliaeth cyfryngau Cymru.

3.4. Mae cynllun y Llywodraeth yn syml - i fychanu'r unig sianel Gymraeg yn y byd a aberthodd cymaint o bobl eu rhyddid drosti i fod dim mwy nag adran o'r Gorfforaeth Ddarlledu Brydeinig. Ac, wedi deddfu i ganiatáu'r cynllun, gan ddechrau gyda toriadau anferthol i S4C ers 2010, maen nhw am weld rhagor o doriadau dros y pedair blynedd nesaf, fel na fydd Llywodraeth Prydain yn cyfrannu ceiniog o 2022 ymlaen.

4. Datganoli Darlledu i Gymru yw'r ateb

4.1. Mae gyda ni ddemocratiaeth yng Nghymru nad yw'n gallu gweithredu'n iawn oherwydd y diffyg sylw a geir gan ddarlledwyr Prydeinig. Dyw cyfran fawr o'r cyhoedd ddim hyd yn oed yn gwybod bod y gwasanaeth iechyd yn gyfrifoldeb ein Llywodraeth a Senedd, heb sôn am ba blaid sy'n ei reoli. Clywir cwynion cyson gan ein gwleidyddion yn y Bae am y diffyg craffu ar, a sylw i, ein Llywodraeth ddatganoledig, heb gynnig datrysiad.

4.2. Yn ôl arolwg barn gan YouGov a gyhoeddwyd y llynedd, mae 65% o bobl Cymru yn ffafrio datganoli darlledu i'r Senedd yng Nghymru.

4.3. Mae'r Gymdeithas wedi dangos, yn ein papur polisi, bod modd gweddnewid y sefyllfa drwy ddatganoli pwerau darlledu i Gymru: byddai mwy o arian ar gael ar gyfer darlledu cyhoeddus, cyfanswm o oddeutu £250 miliwn y flwyddyn. Byddai hynny'n golygu y gallai Cymru sefydlu tair gorsaf radio a thair sianel deledu Gymraeg dan system ddatganoledig, ynghyd â mentrau digidol newydd.

4.4. O dan y model yn ein papur, byddai tua £190 miliwn y flwyddyn yn dod yn sgil datganoli'r ffi drwydded i Gymru. Amlinellir yn y papur hefyd gynigion i godi ardoll newydd ar gwmnïau megis Google, Sky a Facebook a allai godi hyd at £30 miliwn y flwyddyn, gyda ffigwr tebyg o arian ychwanegol drwy drosglwyddo pwerau i Gymru. Rydym yn deall bod yr Undeb Ewropeaidd a Llywodraethau gan gynnwys Awstralia a San Steffan erbyn hyn yn ystyried codi ardollau ar elw cwmnïau o'r fath, gan ddilyn trywydd gwledydd fel India.

4.5. Yn sgil yr adroddiad drychinebus hwn i S4C, galwn am ymchwiliad llawn gan eich pwyllgor er mwyn ystyried yr achos dros ddatganoli pwerau darlledu i Gymru.

Grŵp Digidol, Cymdeithas yr Iaith

Gorffennaf 2018

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales
Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language
and Communications Committee
Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan
Euryn Ogwen Williams'
Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by
Euryn Ogwen Williams'
CWLC(5) BS4C05
Ymateb gan Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC) / Evidence from
Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)

Creu S4C ar gyfer y Dyfodol

Croesawa UCAC y cyfle hwn i ymateb i ymgynghoriad Y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu ar greu S4C ar gyfer y dyfodol.

Mae UCAC yn undeb sy'n cynrychioli athrawon, arweinwyr ysgol, tiwtoriaid a darlithwyr ym mhob sector addysg ledled Cymru.

1. Gwerth a Phwysigrwydd S4C

1.1. Fel noda ymateb Llywodraeth San Steffan i adolygiad annibynnol 'Creu S4C ar gyfer y dyfodol', S4C

yw'r unig ddarlledwr Cymraeg yng Nghymru, ac yn wir yn y byd.

1.2. Mae UCAC yn gweld gwerth y sianel o safbwynt ieithyddol, diwylliannol, cymdeithasol ac economaidd yn eu hystyron ehangaf.

1.3. Mae arlwy S4C yn creu cefnlen a chefnogaeth i waith y system addysg ar bob lefel – gan ddarparu deunydd am ystod eang iawn o bynciau, wedi'i anelu at amryw o gynulleidfaoedd, ac mewn cyweiriau gwrthgyferbyniol sy'n apelio'n eang. Mae hyn yn werthfawr o safbwynt nid yn unig normaleiddio'r iaith Gymraeg yn y cyd-destunau hyn, ond o safbwynt creu cynnwys gwreiddiol o safon uchel a all gefnogi dysgu ac addysgu – yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol – ar bob lefel o'r system addysg o'r Cyfnod Sylfaen, i Addysg Uwch, a phrentisiaethau, gan gynnwys wrth gwrs dysgu'r Gymraeg fel pwnc/iaith.

1.4. Yn ogystal, mae'n rhoi gofod i drafod materion sy'n berthnasol i Gymru mewn cyd-destun gyfan gwbl Gymreig. Er enghraifft, mae'n un o'r ffynonellau cyfyngol prin sy'n gallu cynnal trafodaeth am wleidyddiaeth Gymreig, gan gynnwys unrhyw un o'r meysydd polisi datganoledig (megis addysg), heb fod hynny fel atodiad i drafodaeth 'ehangach', yn cynnig gwybodaeth anghyflawn neu ddrislyd, neu'n cael ei anwybyddu'n llwyr. Mae'n werthfawr fel llais Cymreig a Chymraeg mewn tirwedd gynyddol unffurf a monolithig o safbwynt newyddiadurol a ieithyddol.

1.5. Mae'r swyddi sy'n cael eu creu gan fodolaeth S4C yn swyddi sy'n creu cymhellion i bobl ddysgu'r Gymraeg, ac i ddefnyddio a datblygu eu Cymraeg. Mae darlledu yn un o'r meysydd ble mae'n rhwydd dangos bod posibiliadau gyrfaal o bob math ble mae'r gallu i siarad y Gymraeg yn fanteisiol.

2. Argymhellion ac Ymateb Llywodraeth San Steffan

2.1 Argymhelliad 1: Byddem yn croesawu ehangu cylch gwaith gwasanaeth cyhoeddus S4C i gynnwys gwasanaethau digidol ac ar-lein, er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu'r meysydd hyn ac adeiladu ar y gwaith da a wnaed eisoes.

2.2 Argymhelliad 4: Mynega UCAC bryder ynghylch y dulliau ariannu a argymhellwyd gan yr Adolygiad ac a gefnogwyd yn ymateb Llywodraeth San Steffan. Nid oes modd i ni gytuno bod y model hwn yn gallu cynnig 'sylfaen sefydlog a thryloyw i gyllid S4C' at y dyfodol.

2.3 Mae setliad fflat mewn arian parod am ddwy flynedd yn doriad mewn termau real, ac mae'n amlwg y bydd sgil effeithiau ar y sianel i doriad pellach o'r fath. Bydd cael gwared ar y cymorth grant a ddaw o'r Adran dros Faterion Digidol, Diwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn ergyd pellach.

2.4 Pryderwn am yr argymhelliad i ddarparu arian 'cyhoeddus' S4C drwy'r ffi drwydded yn llwyr o 2022/23 ymlaen, a hynny am nifer o resymau:

- annibyniaeth olygyddol S4C, a'r canfyddiad (a'r realiti) ohono fel darlledwr annibynnol
- lleihad o ganlyniad o ran y blwraliaeth lleisiau newyddiadurool yng Nghymru ac yn y Gymraeg sydd eisoes yn beryglus o gyfyngedig
- diffyg atebolrwydd i gynulleidfaoedd yng Nghymru y lefelau cyllido y bydd modd i S4C eu sicrhau o fewn cyd-destun o flaenoriaethau sy'n cystadlu, ac yn gadarn iawn o fewn cyd-destun Prydeinig yn hytrach na Chymreig – os na fydd fformiwla o unrhyw fath na sicrwydd mewn statud.

3. Galwadau

3.1. Sicrhau fformiwla ariannu i S4C sy'n rhoi rhywfaint o sicrhau dros gyfnodau penodol o amser, ac sydd – o leiaf – yn cynyddu yn unol â chwyddiant

3.2. Ymchwiliad llawn i ystyried yr achos dros ddatganoli pwerau darlledu i Gymru

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales

Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee

Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryng Ogwen Williams'

Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Euryng Ogwen Williams'

CWLC(5) BS4C06

Ymateb gan Equity / Evidence from Equity

Equity welcomes the opportunity to contribute to this short inquiry launched by the committee into this matter and the UK Government response.

Equity represents actors, singers, dancers, variety artists, stunt performers and a range of other creative professionals. Our 43,000 members work across all areas of the live arts and in film, television, the music and video games industries and radio. Almost 1,600 Equity members live in Wales, of whom around a third we believe to be Welsh Speakers.

Equity has been significantly involved in the development of the independent production sector in the Welsh language since the inception of S4C in 1982 and we have been very clear about our role to make sure the rewards to those who make the programmes are commensurate with actors across the UK doing similar work. We have never believed that the workforce at S4C should be the poor relations of the broadcasting industry.

Having said that, Equity has also been realistic about the resources available to the channel and to their strategic objectives. This has in practice resulted in a regular readjustment of the contractual relationship between the independent sector and performers. Equity has at all times behaved responsibly and showed a continuing commitment to the success of the channel.

RECOMMENDATION 1

The government should update S4C's public service remit to include digital and online services and remove the current geographical broadcasting restrictions. This will allow S4C to broaden its reach and offer its content on a range of new platforms in the UK and beyond.

1. Equity agrees with both the recommendation and the government response that the current remit was not fit for purpose in the current media market and needed to be changed to allow S4C to become a modern public service broadcaster with the ability to work across a number of platforms. The remit of the service known as Sianel Pedwar Cymru (S4C) was enshrined in the Communications Act 2003 and has not been fundamentally reviewed or updated since 2004.

2. Equity agreed with the Welsh Government's Culture, Welsh Language and Communications Committee recommendation in 'Outside the Box – The Future of S4C' (<http://www.assembly.wales/laid%20documents/cr-ld11157/cr-ld11157-e.pdf>) that the revised remit should not be limited geographically and are pleased to see that this has been taken into consideration. Equity believes that the primary function of the service should be to produce content of HIGH QUALITY onto a core free-to-air service with the non-linear platforms enhancing availability rather than detracting from it.

3. We believe S4C should be:

- A National Broadcaster committed to continued investment & programming throughout Wales working with and continuing to develop a varied and inclusive range of independent production companies from which to commission work;
- an Innovative Broadcaster committed to the promotion of the Welsh Language and Culture both in and outside of Wales;
- a Modern Broadcaster committed to on-screen equality and diversity that reflects modern Wales;
- a Universal Broadcaster committed to maintaining a universal service funded by the licence fee;
- a Trusted Broadcaster independent from government;
- a Quality Broadcaster committed to producing quality original TV drama, comedy, entertainment and children's programming;
- a Responsible Broadcaster committed to fair pay and conditions for the people working for it.
-

4. Equity supports the continuance of S4C as a broadcaster that provides a wide range of different types of content and programmes, for a wide range of different audience groups. Our members work across a range of S4C content including drama, comedy, entertainment and children's programming.

5. Equity believes that S4C could do more to address the portrayal of under-represented groups and suggest that the public purposes are modified in order to address on screen diversity as a priority.

6. Equity believes that S4C needs to be able to operate successfully and innovatively in this 'new' market place and needs to be given both the remit and the funding to do so. It was therefore disappointing that the review did not believe that updating the remit should increase the funding to S4C. In Roger Laughton independent review of S4C in 2004 (https://www.s4c.cymru/abouts4c/authority/pdf/e_adolygiad_laughton.pdf) he talked about a 'high quality service in the Welsh language' needing 'to be provided primarily through the medium of a single public service channel, with access to sufficient digital capacity to enable the service to be split on occasions when a major

broadcasting event demands special consideration'. It also spoke about the provision of a 'multi-channel Welsh language service' having the potential to fragment the viewing audience. A lot has happened in the last 13 years within the industry, and Equity makes no claim to draw a direct equivalence to Mr Laughton's intentions, but perhaps there is something to consider when looking at a primary linear channel and the additional non-linear 'digital capacity', including a red button service, providing extra capacity for the channel rather than replacing or replicating the linear output.

7. It is encouraging to note the acknowledgement of the use S4C has made of both CLIC and its recent inclusion on the BBC iPlayer. Equity has been party to the launch of such services through the negotiation of agreements with both the BBC and S4C for rights clearances. The experience of reaching such agreements has challenged established methods of working and negotiating but we would continue to support S4C in developing platforms for delivery of their programmes. It should be noted, however, that whilst content is generally available outside of Wales on these catch-up services it is general geo-blocked to the UK only.

8. S4C have made a commitment in their Pushing the Boundaries report to '*make their existing content work harder*' (<http://www.s4c.cymru/gwthiorffiniau/pdf/S4C-Review.pdf>). Equity makes a commitment to continue its discussions with S4C on ways that can be fairly monetized for our members and reaching a mutually beneficial resolution. This is by no means a simple task due to the complex nature of the rights issues, especially outside of the UK.

RECOMMENDATION 2

S4C should establish an in-house digital hub to develop and improve S4C's digital footprint and form the basis of a Welsh language digital cluster.

1. Equity believes that S4C should continue to make content that is available free at the point of use. In the changing context of the modern audio-visual industry, where audiences are fragmenting and younger viewers demonstrate a strong desire to consume content online, it is imperative that S4C is able to innovate and adapt its delivery mechanisms. However, as stated earlier, Equity firmly believes that these additional delivery platforms must complement S4C's core service and not distract from it.

RECOMMENDATION 3

S4C should establish a language partnership with the Welsh Government and others to help deliver the Welsh Government's commitment to reach 1 million Welsh language speakers by 2050.

1. In simple terms Equity believes that this is logical but have reservations about the exact language of the recommendation and would have preferred clarity on the fact that this would more than likely be Welsh Government agencies, rather than the Welsh Government themselves.

RECOMMENDATION 4

S4C's public funding should be provided entirely through the license fee from 2022/23 onwards, with all future funding decisions made as part of the BBC license fee funding settlement.

1. In the absence of any developed alternative Equity continues to support the License Fee as the most appropriate funding method for the BBC, and therefore S4C. The License Fee:

- provides a direct link between the license fee payers and S4C,
- provides sustainable and predictable funding,

However, every alternative should continue to be explored to make sure that the future of S4C is secured and, more importantly, the financial security of S4C is guaranteed going forward. Equity's priority would be, as always, to support the most appropriate option for its members.

2. It is disappointing to note that providing clarity on sufficient funding levels for S4C was deemed to be an unnecessary distraction from the 'real challenges that S4C faces' and it is also disappointing to note that whilst the DCMS grant-in-aid funding to S4C will be £6.762 million per annum for 2018/19 and 2019/20, there continues to be uncertainty and a reliance on the next Spending Review before the new arrangements for funding come into play. Equity believes that a full commitment should have been made until 2022/23.

3. The Public Bodies Act of 2011 states that the Secretary of State has a duty to secure 'sufficient funding' to enable the S4C service to be provided. There is still no guidance as to exactly what constitutes 'sufficient funding' and Equity agrees with the Culture, Welsh Language and Communications Committee in their 2017 report *Outside the Box* that the 36% cuts in real terms since 2010 '*have been both severe and disproportionate*'. (<http://www.assembly.wales/laid%20documents/cr-ld11157/cr-ld11157-e.pdf>)

4. The Committee goes on to say that '*S4C has suffered significant cuts in recent years. In 2011-12, S4C received £101 million from the UK Government. That funding allocation would now need to be around £111 million if it had kept pace with inflation. Instead, S4C's funding has been cut to just £81.3 million in 2016-17.*'

5. Despite the 'security' of funding levels until 2022-23 through the license fee and the BBC Charter the current funding projections for S4C still mean a 10% cut in funding in real terms. S4C has made the point that it needs an additional £6.5 million per year to implement its current plans outlined in the Pushing the Boundaries document. TAC, the organisation representing Independent Producers in Wales, argues for an extra £8.5 million on top of the £6.5 million that S4C states it needs. (<https://www.tac-cymru.co.uk/latest/welsh-tv-producers-statement-on-welsh-assembly-committee-s4c-report/>)

Whatever the final figure might be Equity believes that there continues to be a critical disparity between the inflationary increases built into the BBC Charter for the license fee and the fixed funding of S4C for the initial 5 years and we are disappointed that the review did not address this point at all.

6. It is hard to imagine what further efficiencies S4C is expected to deliver considering the evidence presented to both the review and subsequently considered by the UK Government. S4C have implemented saving efficiencies resulting in a net saving of £21 million in running cost which has been reinvested into production. This has resulted in the service only spending 4.5% of its funding on operating and administration costs with 79.6% of the total funding of the service spent on programmes commissioned. Despite these efficiency savings the result of the continued cuts in investment have been expressed on screen – the total number of hours broadcast in 2016 fell to 6,306 hours, down by 416 hours from the previous year. It was therefore inevitable that an unsustainable 63% of the channel's output in 2016-17 was made up of repeats.

7. Furthermore it is also hard to imagine what other evidence can be provided to demonstrate greater value for money than has already been presented. It is as important to look at the

value of S4C to the economy. In the last available S4C Annual Report (<https://www.gov.uk/government/publications/s4c-annual-report-and-accounts-for-the-12-month-period-to-31-march-2017>) it states that the investment in S4C from the license fee and direct DCMS funding results in £170 million coming back in to the economy. This breaks down to every £1 invested results in a return of £2.09 in to the economy. On that basis there is absolutely no economic argument for continuing to cut investment in the service because this will only continue to cut returns to the economy.

RECOMMENDATION 5

The government should consider amending current approval requirements to give S4C greater freedom to invest and generate commercial revenue.

1. Equity agreed with the Culture, Welsh Language and Communication Committee when they said in their Outside the Box report that more *'needs to be done to improve commercial exploitation of S4C programmes'* (<http://www.assembly.wales/laid%20documents/cr-ld11157/cr-ld11157-e.pdf>). We therefore welcome the recommendation and acceptance by Government. Equity believes that there is much that S4C's Commercial arm can do to provide sustainable dividends to S4C's public service. Equity notes that there is a firm commitment from S4C Commercial to *'create more big, bold drama co-productions and formats for exploitation internationally – building on existing projects'* (<http://www.s4c.cymru/gwthiorffiniau/pdf/S4C-Review.pdf>). Equity has long advocated this and is encouraged to see that following the success of Hinterland/Y Gwyll it is now being seen as a strategy to deliver even more value for the public service.

Exploitation rights are currently held by producers, rather than S4C, and Equity would continue to advocate a greater partnership between S4C and the independent production sector rather than a complete overhaul of the current statutory framework. There is the need for a discussion with regards to rights issues for digital content and this will be the perfect opportunity to revisit existing arrangements to guarantee the exploitation, based on the export value of content, is being fully realised by both parties in partnership.

RECOMMENDATION 6

The S4C Authority should be replaced with a new unitary board comprising executive and non-executive directors.

1. There have been long-standing questions concerning the structural model for S4C going forward which needed to be addressed. Because S4C retained its own Authority, acting as both a regulator and governing body for the service, it meant that currently S4C is the only PSB not fully regulated by Ofcom. Equity believed that the recommendation should have been that the S4C Board should be institutionally independent and operate under a license from Ofcom based on its statutory remit.

2. It was interesting to note, however, in the Government response that Ofcom already has regulatory responsibilities for S4C, alongside those held by the S4C Authority. We, like the government, look forward to receiving an update from S4C and Ofcom as to the exact nature of their respective regulatory responsibilities and to greater transparency going forward.

RECOMMENDATION 7

The government should consider whether S4C's current financial audit arrangements are suitable, including whether it would be appropriate to appoint the Comptroller and Auditor General as S4C's external auditor.

1. This was not an area of the review that Equity responded to initially, although we welcome any and all scrutiny from whoever the government consider the relevant and most qualified organisation.

AREAS BEYOND THE SCOPE OF THE INDEPENDENT REVIEW

Devolution

1. Equity policy is that it does not believe in devolution of broadcasting, and acknowledges that there are no proposals contained within the current Wales Bill covering this. Equity does not currently see any sense in just devolving responsibility for S4C in isolation, although they would welcome the opportunity for a much wider discussion between stakeholders about this matter should the opportunity present itself.

2. As the committee is aware the discussion surrounding devolution has been ongoing for some time. In 2012 the Task and Finish Group on the future outlook for the media in Wales (<http://senedd.assembly.wales/mglIssueHistoryHome.aspx?IId=1787>) recommended that '*The Welsh Government should establish an independent forum to advise on policy in relation to the media in Wales. The forum should draw on expertise from across the media sectors. Its purpose should be to look to the future and to advise on matters across all sections of the media.*' Of the remaining recommendations there are two which are critical to the current discussions taking place 6 years later:-

- **Recommendation 5.** As part of its role, the independent forum should keep under review the issue of the devolution of broadcasting in Wales and advise the Welsh Government as appropriate.
- **Recommendation 6.** The Welsh Government should develop a protocol with the UK Government for dealing with broadcasting issues which are not devolved.

When the Welsh Government responded it rejected the recommendation regarding the formation of an independent forum to advise on policy:-

Although we do not accept this recommendation the Welsh Government agrees that these issues should be kept under review. We feel that this is a reasonable request and not altogether unexpected, as the coming period will see extensive changes in our media landscape, changes caused by market forces, technological change, user

behaviour and UK Government intervention. In response the First Minister has already asked the Chair of the Creative Industries Sector Panel to chair a Task and Finish Group – the Broadcasting Advisory Panel (BAP) – to review matters in relation to broadcasting. We feel that this will be a crucial first step in addressing the Committee’s concerns.

(<http://senedd.assembly.wales/documents/s9208/%20%20Response%20from%20the%20Welsh%20Government%20to%20the%20Future%20Outlook%20of%20Media%20in%20Wales%20report%20-%20July%202012.pdf>)

Equity has expressed its disappointment on many occasions, in responses to Welsh Government, the Committee, National Assembly of Wales inquiries and directly to the First Minister, that the Broadcasting Advisory Panel has never yet reported; that there is no record of how many meetings have taken place and, crucially, that the makeup of the panel did not incorporate representatives from stakeholders within the Creative Industries – excluding, specifically, the voice of the workforce in the form of the trade unions. The role of this panel was also to implement the 22 recommendations of the report. Whilst outside of this particular inquiry Equity questions again why these recommendations been not been carried out. (<http://www.senedd.assembly.wales/documents/s60658/FS4C04%20Equity.pdf>)

3. Whilst Equity does not believe there is an appetite from the Welsh Government for devolution of broadcasting this does not remove the need to have the most informed discussion and consideration of alternatives. Whilst devolution was outside of the remit of the review, however, every alternative should be explored to make sure the future of S4C is secured and, more importantly, the financial security of S4C is guaranteed going forward. Equity’s priority would be to support the most appropriate option with all the avenues explored.

4. Equity would again recommend that the Inquiry ensure the setting up of an Independent Forum to advise the Welsh Government on policy in relation to the media in Wales. This forum should consider the inclusion of representatives from recognised trade unions to promote partnerships and greater accountability within the industry.

Cyfieithiadau Mewnol

Internal translations

Month Year

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales
Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and
Communications Committee
Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryrn
Ogwen Williams'
Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Euryrn
Ogwen Williams'
CWLC(5) BS4C01
Response from RhAG / Evidence from RhAG

We write to you in order to support the call for the committee to hold a full investigation into the case for devolving broadcasting powers to Wales.

The obvious dangers to the future of S4C are an issue that should be a major concern for the committee.

It is known that S4C has suffered a series of cuts, while the income of Sky, ITV, BBC, Channel 4 and others has increased. After years fighting for crumbs from the UK Government - a body that does not understand the Welsh language or S4C according to TAC - it is now quite clear that we will only achieve democracy and a viable language by making decisions about broadcasting in Wales.

According to a YouGov opinion poll published last year, 65% of the people of Wales favour the devolution of broadcasting to the Senedd in Wales. Public support is now, undoubtedly, in favour of moving in this direction.

We are aware that organisations, including the Welsh Language Society (Cymdeithas yr iaith Gymraeg), have argued the case that Welsh broadcasting could be transformed by devolving those powers to Wales. This could include the possibility that more money would be available for public broadcasting, as well as opportunities for the establishment of new radio and television stations, and new digital enterprises.

In terms of the Welsh language, ensuring a vibrant and prosperous future for broadcasting in Wales is crucial if we are to reach the Welsh Government's target of a million Welsh speakers by 2050.

We hope the committee will take advantage of this golden opportunity to carry out a detailed study of the case for the devolution of broadcasting to Wales.

Yours sincerely

Ceri

Ceri McEvoy
Cyfarwyddwr Datblygu
Director of Development
Rhieni Dros Addysg Gymraeg
Parents for Welsh Medium Education

S4C has welcomed the publication of the review and the UK Government's response to it. This has enabled us to proceed on the basis of clear information that the recommendations were being accepted. We are, therefore, in the process of implementing the recommendations – and further information about each recommendation is provided below. According to our discussions with UK Government officials, some of the recommendations will require legislative change. S4C's planning processes to implement recommendations take this into account, and we are also operating flexibly within the restrictions of the current statutory framework in order to make changes.

Change of remit

S4C welcomes the independent review's recommendation that S4C's public service remit should be updated to include digital and online services, and that the current geographical limitations on broadcasting should be eliminated (Recommendation 1).

Furthermore, we very much welcome the UK Government's decision to cancel funding cuts announced as part of the 2015 spending review (postponed pending the recommendations of the independent review). This creates a stable financial situation for S4C, which will allow us to plan our services on a firm footing.

Issues regarding legislative changes related to these changes to S4C's remit are currently being discussed with officials at DCMS. Whatever the outcome, as a result of the positive nature of the UK Government's response to the review's recommendation we do not feel that there is a need to wait before the legislative process has completed before implementing changes.

S4C is in the process of formulating plans to expand its digital services as soon as possible. Recently, we published a commitment to redirect a million pounds per annum over three years towards digital developments. We will be announcing specific plans in due course.

It should be noted that the plans underway are compatible with Recommendation 2, namely that S4C should establish an internal digital hub to develop and enhance its digital influence, as well as laying the foundations for a Welsh-medium digital cluster.

We very much welcome the important recognition that S4C needs to provide digital services for audiences. There are various levels of usage across the audience – from those who mainly use digital services to those who do not yet use any digital content. Providing for these different levels by providing a strong digital and television offer gives rise to clear challenges. However, we are clear that offering this provision is vital to the future of our services and to the use of the Welsh language in the media.

While we will continue to ensure that the S4C television service is available to viewers over the border to the extent that this is possible within our budget, the advantages of a digital

service will also bring benefits to viewers wherever they live, within the UK and beyond, where rights permit.

Partnerships

We accept the review's recommendation that S4C should establish a language partnership with the Welsh Government and others to help to achieve the Welsh Government's aim of a million Welsh speakers by 2050 (Recommendation 3).

This recommendation is compatible with activity that is already underway by S4C and a number of other partners who are active on the Welsh language to work more closely together on strategic plans, and we welcome the UK Government's support for this kind of collaboration.

Discussions continue with potential partners, with S4C focusing our efforts in three areas over the coming years – Education, Learners and Children and young people.

We will be announcing joint plans with partners as they are agreed, with each one leading clearly to benefits for the Welsh language.

Funding

As stated above, we have welcomed the UK Government's decision to provide financial stability for S4C over the coming years by maintaining our funding at the current level until the end of the Government's current spending round. At present, S4C receives £74.5m from television licence fee income, and DCMS contributes £6.7m directly to our budget. This means that S4C receives a total of £81.2m in public funding.

In addition, the UK Government has accepted the recommendation that S4C should be wholly funded from the television licence fee from 2022/23 (Recommendation 4), with all decisions about future funding made as part of discussions on the licence fee funding settlement. In accepting this recommendation, the government robustly and clearly emphasises S4C's independence. It also clearly recognises that the Secretary of State will continue to be responsible for deciding how much funding will be sufficient for S4C. We welcome this recognition, taking it as a firm basis from which we can build long-term financial stability for S4C. We accept the reviewer's recommendation that funding S4C from licence fee income is a way of achieving this stability.

Alongside the issues mentioned above, the contents of the Partnership Agreement (November 2017) between S4C and the BBC are also relevant. In this agreement, the BBC and S4C recognise their shared aim of collaborating to maintain and safeguard their mutual independence.

While the government's response provides certainty for the remainder of the current spending round, a question remained as to the future amount that DCMS would be directly contributing (currently £6.7m per annum) between the end of the current spending round and the beginning of the new arrangement to fund S4C entirely from licence fee income (2020-2022). The UK Government's Minister for digital issues has stated that this amount will be maintained until 2022. We welcome this statement, which reinforces previous comments by the UK Government regarding the importance of giving S4C financial stability.

In terms of S4C's ability to generate its own income by investing in commercial ventures, we made a case for simplifying the formal parliamentary process that S4C must adhere to if we wish to invest in some types of schemes. We welcome the recommendation that the government should amend these requirements (Recommendation 5), and we also welcome the government's willingness to do so.

We are currently discussing with officials from DCMS the procedure and timetable for the legislative changes that will be needed to implement this recommendation.

Governance, Regulation and External audit

We are working towards implementing the review's recommendation that a Unitary Board model should be adopted (Recommendation 6) as soon as is practicable, without having to wait for the legislation required to do so formally.

In the first instance, we are in the process of discussing the details of the new arrangement, with the intention of introducing a shadow Unitary Board in the autumn of this year.

In terms of adopting the model on a legislative basis, we are in the process of discussing with officials at DCMS what elements would need to be incorporated in law and what elements could be more appropriately included in the Memorandum of Understanding with DCMS.

With regard to our relationship with Ofcom, we are in the process of working with Ofcom with the intention of agreeing how we can ensure higher levels of awareness of the relationship between us in the form of a simple and concise document.

In terms of the recommendation that the Government should consider appointing the Audit Office as S4C's external auditor (Recommendation 7), S4C continues to be very open to this should DCMS decide to proceed. If DCMS confirms the decision to appoint the NAO with regard to S4C, we will need to discuss the scope of the NAO's work and an appropriate payment structure, as well as a migration process from the current contract.

Euryn Ogwen Williams' report on S4C

Comments by Cymdeithas yr Iaith (the Welsh Language Society)

1. Introduction

1.1. The proposals in Euryn Ogwen Williams' report, and the decisions of the UK Government based on these proposals, would lead to the end of S4C as an independent broadcaster.

1.2. The obvious risks to S4C are part of a wider picture that should be of major concern to the committee.

1.3. The committee is fully aware of the decline of Welsh media and Welsh language media over recent years. In addition, you are aware of the serious democratic deficit here in Wales that threatens the sustainability of our Welsh democracy. Also, despite the publication of several reports by your committee, we must ask, to what extent have politicians proposed any real solutions to these problems.

1.4. S4C has suffered numerous cuts to its income, while the income of Sky, ITV, BBC, Channel 4 and others has increased. Following years of battling for crumbs from the UK Government's table (the UK Government, according to TAC, is an organisation that does not understand S4C or the Welsh language), it is time for this committee to realise that only by making decisions about broadcasting here in Wales can we achieve a viable democracy and a viable language.

1.5. We very much hope that the committee will not, once again, try to avoid detailed consideration of the case for the devolution of broadcasting to Wales.

2. The proposals in the report

2.1. In brief, Euryn Ogwen's report:

- allows the UK Government to make further budget cuts, in real terms for the next 2 years with a flat settlement in cash terms;
- between 2020 and 2022, there will be further cuts of around 10% to the budget, as the British Government scraps its £7 million grant to the channel;
- after 2022, there is no guarantee of any funding for S4C, and without a formula, there would be no certainty in statute. The Government in London will rest on its laurels, and leave S4C to be dependent upon the license fee settlement every ten years;
- is erroneous, in terms of the devolution of broadcasting, by failing to acknowledge a petition that was presented to him during the review, supporting the transfer of powers.

3. Impact of the report

3.1. S4C will not exist as an independent broadcaster after 2022 if Euryn Ogwen's and the UK Government's current plans are implemented.

3.2. From relocating half of S4C's staff posts to the BBC headquarters in Cardiff to using S4C's funding to support more and more of their own English language programmes, BBC chiefs are pleased to get their hands on money that was earmarked and fought for on behalf of Welsh language broadcasting. It will be the only Welsh language broadcaster – it is impossible to argue that this would be a healthy situation for the language or for our democracy.

3.3. The Government in London now wants to rest on its laurels and let S4C be dependent upon the license fee settlement every ten years. The only certain element within a situation such as that is

that the BBC's British priorities will come first, rather than the independence of S4C or the proliferation of the media in Wales.

3.4. The Government's plan is simple - to diminish the only Welsh language channel, a channel that many people sacrificed their freedom for, for it to be no more than a department of the British Broadcasting Corporation. And, after legislating to implement the plan, commencing with huge budget cuts to S4C since 2010, they wish to see further cuts to its budget over the next four years, so that the UK Government will not contribute a penny to S4C from 2022.

4. The answer is to Devolve Broadcasting to Wales

4.1. We have a democracy in Wales that cannot operate fully due to a lack of coverage by British broadcasters. A large proportion of the public is not even aware that the health service is the responsibility of our Welsh Government and Parliament, let alone knowing which party is in Government. We hear regular complaints from our politicians in Cardiff Bay about the lack of scrutiny, and lack of coverage, of our devolved Government, but they do not propose a solution.

4.2. According to a YouGov opinion poll last year, 65% of the people of Wales are in favour of the devolution of broadcasting to the Senedd in Wales.

4.3. Cymdeithas yr Iaith has shown, in our policy paper, that the situation can be transformed by devolving broadcasting powers to Wales: more funding would be available for public broadcasting, totaling around £250 million per annum. This would mean that Wales could set up three radio stations and three Welsh-language television channels under a devolved system, as well as setting up new digital enterprises.

4.4. Under the model proposed in our paper, the devolution of the license fee to Wales would generate approximately £190 million per annum. The paper also sets out proposals to charge a new levy on companies such as Google, Sky and Facebook that could generate up to £30 million per annum, along with a similar figure in terms of additional funding gained by the transfer of powers to Wales. We understand that the European Union and governments, such as the Australian Government and Westminster, are now considering charging levies on the profits of such companies, and emulating countries such as India.

4.5. With regard to this disastrous report for S4C, we call for a full inquiry to be held by your committee to consider the case for the devolution of broadcasting powers to Wales.

Digital Group, Cymdeithas yr Iaith (The Welsh Language Society)

July 2018

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales
Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee
Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Euryrn Ogwen Williams'
Short inquiry into 'Building an S4C for the future: An independent review by Euryrn Ogwen Williams'
CWLC(5) BS4C05
Ymateb gan Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC) / Evidence from Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)

UCAC welcomes this opportunity to respond to the Culture, Welsh Language and Communications Committee's consultation on building an S4C for the future.

UCAC is a trade union that represents teachers, school leaders, tutors and lecturers across all education sectors in Wales.

1. Value and Importance of S4C

1.1. As noted in the Westminster Government's response to the independent review, 'Building an S4C for the future', S4C is the only Welsh language broadcaster in Wales, and indeed, the only Welsh language broadcaster in the world.

1.2. UCAC appreciates the channel in terms of its linguistic, cultural, social and economic value in their broadest terms.

1.3. S4C programmes create the backbone, and support for the work of the education system at all levels - providing material on a very wide range of topics, aimed at a wide range of audiences, and in contrasting genres that appeal to all sectors of society. This is valuable in terms of, not only normalising the Welsh language in these contexts, but in terms of creating high quality original content that can support learning and teaching, directly or indirectly, at all levels of the education system from the Foundation Phase, to Higher Education, and apprenticeships, including of course teaching Welsh as a subject or as a language.

1.4. S4C also provides a platform to discuss issues that are relevant to Wales in a fully Welsh language sphere. For example, it is one of the rare limited platforms that are available to discuss Welsh politics, including any of the devolved policy areas (such as education). This discussion can take place without it being an appendix to a 'wider' discussion, without offering incomplete or confusing information, and without completely ignoring issues. S4C is valuable as a Welsh and a Welsh language voice in an increasingly journalistically and linguistically uniform and monolithic landscape.

1.5. The employment created by S4C is an incentive for people to learn Welsh, and for people to use and develop their Welsh language skills. Broadcasting is one of the areas where it is easy to demonstrate that there are career opportunities of all kinds available where the ability to speak Welsh is desirable.

2. Recommendations and Response of the Westminster Government

2.1. Recommendation 1: We would welcome the expansion of S4C's public service remit to include digital and online services, in order to facilitate the development of these areas and build on the good work already done.

2.2. Recommendation 4: UCAC wishes to express its concern regarding the funding methods recommended by the Review and supported by the Westminster Government in its response. We cannot agree that this model can provide a 'stable and transparent foundation for S4C funding' for the future.

2.3. A flat cash settlement over two years is a decrease in real terms, and it's clear that such further cuts will have repercussions for the channel. The abandoning of the grant aid from the Department for Digital Affairs, Culture, Media and Sport will be a further blow.

2.4. We are concerned about the recommendation to provide S4C's total 'public' funding by means of the license fee from 2022/23, for a number of reasons:

- S4C's editorial independence, and the perception (and the reality) of the channel as an independent broadcaster;
- a resulting decrease in the proliferation of journalist voices, and Welsh language voices in Wales that is already worryingly limited;
- a lack of accountability to audiences in Wales;
- the funding levels that S4C will be able to secure within the context of competing priorities, and broadcasting very firmly within a British rather than a Welsh context - without a formula, there will be no certainty in statute.

3. What we are calling for

3.1. The establishment of a funding formula for S4C that will provide some security over certain periods of time, and that would, at the very least, increase in line with inflation.

3.2. A full inquiry, to consider the case for the devolution of broadcasting powers to Wales.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

ACTIVE MUSIC SERVICES

Music Consultancy & Choral Music Centre

**Senior Consultant: Dinah Pye AGSM, Dip. Ed, CFPS
Welsh Woman of the Year Winner**

Bethan Sayed
Chair of Culture, Welsh Language and Communications Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

3.7.18

Dear Bethan

Following our telephone conversation on 25th June I appreciate that, as I was otherwise engaged for three years reopening the Cynon Valley Museum and missed the initial consultation, that there is still an opportunity to respond to the Committee's report "Hitting the right notes".

Previous to the report I had meetings with Kirsty Williams, Chair of WLGA, WLGA officers, Chair of CAGAC, Chair & members of the Music Education Council, Bethan Sayed, Arts Policy officers covering Arts & Education as well as correspondence with Lord Elis-Thomas.

The Cultural Committee's report is a welcome comprehensive snapshot regarding the present delivery of music across Wales and reflects my investigations since June 2017.

I worked with Helena Braithwaite MBE from the end of the 1980s and we tried various ways of keeping the music services financially viable. From 1999 to 2004 the ring fenced Music Development Fund had a significant impact until it was reduced then finally lost in transfer to the Revenue Support Fund.

I have read the report several times and there are numerous issues with some solutions but the priorities that need to be addressed as soon as possible are:-

* I have written to Mark Drakeford to inform him that there is complete confusion about the £2 million in the Budget agreed with Plaid Cymru and what it is to be used for. The Task & Finish group produced a tremendous amount of work on a way forward over three years ago and still no outcome agreed whilst, due to a lack of leadership, councils continue to cut services, graduate musicians are being reduced to instructor pay or made redundant. An urgent decision

HEAD OFFICE

**HEULWEN, Hirwaun Road, Hirwaun, Aberdare, CF44 9HW, South Wales, UK
UK: P/ F 01685 813318 International: P/ F +44 1685 813318**

E: info@activemusicservices.co.uk

www.activemusicservices.co.uk

ACTIVE MUSIC SERVICES

Music Consultancy & Choral Music Centre

Senior Consultant: Dinah Pye AGSM, Dip. Ed, CFPS
Welsh Woman of the Year Winner

is required in order to release this money to a suitable organisation either to develop a way forward or to assist the young musicians stuck in the Government's Pyramid Structure for Music that is now dysfunctional due to the ineffective move of National Youth Arts from the WJEC. Bright musicians are losing out because they cannot afford the creeping privatisation being introduced. Those that should have the loudest shout for this money are the Cultural Committee, Plaid Cymru and CAGAC and not arts or education organisations that have not proved in the past to understand the intricacies of developing instrumental and choral skills and techniques.

- * The Government's Pyramid Structure for Music Education covers all aspects of learning from early years up to the specialised domain that has recently been removed from WJEC with a serious effect on access, removal of "entitlement" that was originally fought for in the Music Development Fund but more seriously contradicts the Arts Policy and the Education Policy featured on the Welsh Government website.
- * The Welsh Assembly **MUST** accept the Cultural report and I have written to several Cabinet Secretaries and Ministers to request their support for an urgent debate as soon as possible after the summer recess to discuss a sustainable Welsh National Plan for Music that covers the progression in the Government's Pyramid Structure for Music intact under one Cabinet Secretary portfolio.

I can confirm that England has a clear and well-funded National Plan for music while Scotland and NI are well ahead with developing crucial strategies to keep their music services sustainable. What is extremely sad and frustrating is that following notable efforts from numerous sources the vision for music education in Wales continues to be patchy, cloudy and in some cases non-existent and well behind other nations. Wales, as a musical nation, has a lot to lose and decisions have been made or not being made that leaves Wales well behind the rest of the UK.

"Hitting the right note" contains compelling evidence that the Welsh Government not only "took their eye off the ball" with regard to education but never even glanced at the decline in music provision since 2005. I am well aware of the extreme austerity affecting the Government and local councils as well as the possibility of reduced council partnerships in the future but I will remain critical of the lack of leadership, lack of respect for music's contribution to the economy and the growing perception that music has been taken for granted in Wales for too long. I will do everything I can to support the Committee in turning the present situation around.

HEAD OFFICE

HEULWEN, Hirwaun Road, Hirwaun, Aberdare, CF44 9HW, South Wales, UK
UK: P/ F 01685 813318 International: P/ F +44 1685 813318

E: info@activemusicservices.co.uk

www.activemusicservices.co.uk

ACTIVE MUSIC SERVICES

Music Consultancy & Choral Music Centre

**Senior Consultant: Dinah Pye AGSM, Dip. Ed, CFPS
Welsh Woman of the Year Winner**

I wish to thank yourself and the members of the committee for the time you have given to this important report and I trust as the Chair you may be able to find time in your busy schedule to continue to look at this growing crisis with your colleagues and as you yourself said in an interview, before it is too late.

I have attached a copy of my CV to the email for the committee to acquaint themselves with who I am.

Yours sincerely

Dinah Pye

HEAD OFFICE

**HEULWEN, Hirwaun Road, Hirwaun, Aberdare, CF44 9HW, South Wales, UK
UK: P/ F 01685 813318 International: P/ F +44 1685 813318**

E: info@activemusicservices.co.uk

www.activemusicservices.co.uk

Iain Bell | Deputy National Statistician and Director
General for Population & Public Policy

Bethan Sayed AM,
Committee Chair,
Culture, Welsh Language and Communications Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

6 July 2018

Dear Ms Sayed,

Thank you for inviting the Office for National Statistics (ONS) to give evidence to the Committee on 18 April.

At the session, I committed to providing some further information in response to questions around data security. I understand there were also questions on Armed Forces, Volunteering and Income data that time did not allow for on the day.

In response, I attach a brief note which summarises ONS' current position on these issues.

Yours sincerely,

Iain Bell
Deputy National Statistician and Director General, Population and Public Policy
Office for National Statistics

In December 2017, we published an update on our topic research for the 2021 Census which contains details on our testing and evaluation to date on a number of Census topics¹.

Armed Forces data

In October 2017², ONS announced that it would recommend the inclusion of a question on the Armed Forces in the 2021 Census for England and Wales. Our research and consultation have established that there is a clear need for information on the Armed Forces and Veteran community³.

Central and local government have told us they need information on the Armed Forces and Veteran community to fulfil their commitments under the Armed Forces Covenant. Services and support need to be delivered to the Armed Forces community in areas such as health, housing, qualifications, employment and others. Administrative data provides some of the data required, but not all.

ONS have developed and successfully tested a Census question, which we hope will meet the needs of decision-makers. We therefore intend to recommend inclusion of this topic in the 2021 Census.

Volunteering

We have designed two different questions on volunteering. In both rounds of testing, respondents had difficulty matching their volunteering activities to a response option. Results of the Census Test Evaluation Survey suggest challenges to collect information of sufficient quality to meet the user need. Alongside this, our understanding of user needs for other topics has grown. And so, to manage respondent burden and meet space constraints on the paper questionnaire, we intend to recommend not collecting information on volunteering in the 2021 Census.

We are currently researching how to provide this data by other means. Our economic well-being team are leading an area of work to understand the value of unpaid work, including volunteering. Valuations of unpaid work are produced in the Household Satellite Accounts which was released in 2016⁴ and provided data from 2005 to 2014. The team also use time-use data to understand the division of unpaid labour within households and are now planning a new time use survey to further develop and modernise these statistics.

Income

ONS will not recommend that questions about personal income or household income be included in the 2021 Census for England and Wales. Our testing has shown that including a question on income within the Census negatively impacts on response rates, and undermines the quality of data. Instead, we are carrying out research to see if it is feasible to produce income statistics using administrative data.

Our current focus is on producing small area income outputs and understanding the precise user needs for the definition of income. We'll then extend the research to multivariate outputs.

We are encouraged that our early analysis using administrative data broadly reflects the patterns we expect to see regarding income.

¹ [2021 Census topic research: December 2017](#)

² [Update on Armed Forces, October 2017, ONS](#)

³ [Armed Forces Topic Report, ONS](#)

⁴ [Changes in the value and division of unpaid volunteering in the UK: 2000 to 2015, ONS](#)

Data access and security

ONS has a strong record in protecting and safeguarding the security of data and information supplied to the Census, not least in its rigorous protection of personal Census information collected over the past 200 years.

ONS successfully outsourced census services in 1991 (e.g. publicity, distribution), in 2001 (e.g. postal services, questionnaire printing, questionnaire scanning, data capture and coding as well as the census call centre and helpline) and in 2011 (e.g. publicity, questionnaire printing, postal services, questionnaire scanning, data capture and coding, census helpline, field staff recruitment, payment and training).

The 2021 Census plans to collect the majority of the data using on-line systems with considerably fewer paper forms than in 2011. Outsourced services for a 2021 Census would be conducted in accordance with government procurement standards and requirements, designed and managed to safeguard the confidentiality of personal information and to deliver value for money. Any companies bidding for work would be subject to the same security requirements as apply to ONS, including those set out in the Statistics and Registration Service Act 2007 (e.g. provisions in s.39) and the Data Protection Act 2018.

The security of Census data is a top priority and ONS has stringent safeguards to protect this data in all our operations. This includes control of physical access to any site or room where the Census data is stored, the secure control of access to Information Technology (IT) systems, personnel security controls to assure the trustworthiness of employees and suppliers working on the Census.

All the Information Technology (IT) systems within ONS and its suppliers are designed with security in mind based on UK Government and industry best practice guidelines. Rigorous controls are implemented to protect data during transmission, storage and processing. Specific technical testing is also performed to ensure the systems are built and configured correctly. These security controls are additionally reviewed by the National Cyber Security Centre. The census security programme and its supplier operations activity is managed to the framework of ISO27001 - the internationally recognised Information Security Management Standard.

ONS provides assurance for the trustworthiness, integrity and reliability of our employees and suppliers involved in the Census. The data collected contains sensitive personal information and ONS has a duty to protect this. A security clearance plays a significant and important role in assessing and managing access to this sensitive information. All staff working on the Census undergo a range of personal checks to validate their identity and check their criminal record. Those employees with access to personal information have an additional national security vetting performed.

ONS tightly controls access to IT systems that hold Census data to ensure that only those employees with the need to access this can do so. The proposals for the 2021 Census ensure that the data captured electronically will at all times be handled securely. These measures cover the completed questionnaires, the electronic Census data set and all infrastructure relating to the operation of the Census including websites, supplier systems and communications links. Specific governance and processes authorise and manage access to Census data. Protective monitoring of this access ensures that it is used in accordance with the ONS rules. All of the electronic communications links used for routing personal census information are encrypted.

Our current plans for data collection mean that completed paper forms will be securely scanned and passed to ONS by a supplier operating under ONS oversight. Suppliers will also be used in recruiting the field force and providing services such as the operation of our contact centre. All those working on the Census as employees of ONS or as suppliers or sub-contractors providing services to support the 2021 Census will be security checked and required to sign an undertaking to demonstrate that they understand their legal obligations and will not disclose any information relating to an individual person or a household.

A Data Protection Impact Assessment (DPIA) is a legal requirement of the new Data Protection Act implementing the General Data Protection Regulation, where the processing of personal data is likely to result in a high risk to the rights and freedoms of individuals. A Privacy Impact Assessment (the previous name for DPIAs) was completed for the 2011 Census and published on the ONS website. ONS has produced and published a privacy impact assessment at the initial research stage (The Census and Future Provision of Population Statistics in England and Wales: Privacy Impact Assessment for the Initial Research Stage', March 2015). The DPIA for the 2021 Census will identify the risks to privacy and assess those risks; detail all our processing activities; ensure that our processing meets the principles of data protection, such as transparency and fairness; ensure that we have undertaken necessary consultation with relevant stakeholders.

Ongoing security reviews are performed on all Census systems to ensure that the security defences remain effective and cyber security with the potential to affect Census data are detected.

Finally, at the core of ONS' data security is our Five Safes Framework⁵ – Safe people; Safe projects; Safe settings; Safe outputs; Safe data. Under the safe people pillar is the Approved Researchers Scheme. This scheme is used by ONS to grant access to data that cannot be published openly, for statistical research purposes, as permitted by the Statistics and Registration Service Act 2007. To access data in this way, an individual must hold ONS Researcher Accreditation and have their research proposal approved by the ONS Microdata Release Panel, on behalf of the National Statistician. The processes and criteria used within the Approved Researcher Scheme were revised in 2016. The criteria for accreditation require that all researchers be fit and proper, and their specific research proposals are scrutinised to ensure there is a clear public benefit. Further information about the Approved Researchers Scheme can be found on our website⁶.

⁵ <https://blog.ons.gov.uk/2017/01/27/the-five-safes-data-privacy-at-ons/>

⁶ <https://www.ons.gov.uk/aboutus/whatwedo/statistics/requestingstatistics/approvedresearcherscheme>

Subject: OFCOM proposals to reduce localness on commercial local radio in Wales

I wanted to draw your attention to a new consultation OFCOM has launched in relation to amending the hours of local content commercial radio licence holders are obliged to produce.

https://www.ofcom.org.uk/___data/assets/pdf_file/0012/115113/consultation-localness-radio.pdf

I would urge you to read their proposals and consider a response to OFCOM from either individual Assembly members or from the Committee as a whole.

Their main proposals are..

a) Local FM stations that provide local news at regular intervals throughout the day should air at least three hours of programming each weekday between 6am and 7pm which has been made in the local (or approved) area, removing the demand for a breakfast show aimed at the local area (e.g. Capital Cardiff, Bridge FM or Radio Ceredigion). **Currently that is set at 10 hours per weekday and they must do a breakfast show locally.**

b) To intend to make the 'approved areas', within which a programme can be considered to be 'locally-made', bigger to match, as closely as possible, the ITV regions. **Currently, there are three approved areas in Wales, but this will go down to one.**

I am sure you will have your own views on how this might affect choice and delivery of content about Wales for Wales, but for what it is worth, here is my interpretation of the effects if the recommendations above were approved: –

1) Loss of Jobs (especially in North and West Wales): By merging three approved areas in Wales into one, companies which own multiple local licences will have the ability to switch shows that are produced in one part of Wales to a bigger hub somewhere else in Wales.

The two examples I would cite are Global/Communicorp and Nation Broadcasting.

Global/Communicorp currently produce Capital breakfast shows for North Wales and in Welsh for NW Wales out of Wrexham and Cardiff out of Cardiff.

The change in OFCOM regulations would allow those English language breakfast shows to be merged into one studio and the Welsh Language breakfast show to be moved to Cardiff (even though it is only broadcast in NW Wales).

It is, unfortunately, obvious that the North Wales output would be moved to Cardiff, causing the closure of studios in Wrexham and job losses there. Jobs may be directly moved to Cardiff and there may be no net loss of jobs – but Wrexham staff will be told its 'relocate or redundancy'. However, it is likely the N Wales and S Wales breakfast show may be merged, leading to only one presentation team being required.

The second example I would cite is Nation Broadcasting. They have already closed local studios in Bridgend and Aberystwyth in the past and co-located those stations in their St Hilary base.

The proposed change in the OFCOM guidelines would allow them to close their Narberth studios and move all output from their West Wales stations into St Hilary.

2) Loss of creative talent for future businesses in North and West Wales.

If the above happens and companies close down their studios in certain areas, an audio generation skill base will go. Bearing in mind one of the drivers behind this OFCOM proposal is to allow companies to invest more into digital opportunities such as podcasting, would it not be wise to see how those skills could be retained in a community to create new podcasting opportunities in those areas, as opposed to shipping all those skills to a big hub in Cardiff or London?

3) Concerns over future of Capital Cymru (Formerly Champion 103).

The OFCOM proposals would allow Capital Cymru – technically the local radio station for North West Wales, to be moved from Wrexham to Cardiff. It has to be questioned whether presenters in Cardiff would know what is like to be Caernarfon

at the same time – least of all in terms of weather, which varies wildly across the country!

However, the bigger potential here is that the OFCOM proposal says local programming can be reduced to three hours per day. Bearing in mind Capital Cymru is already a bilingual station, what would the temptation be like to cut the Welsh Language output at breakfast or drive and run with a network English Language programme from Cardiff?

If Capital Cymru were genuinely in the market to be an all Wales, all Welsh Language station, then I would see a move to Cardiff as no threat to its content – it could even be a boost.

Those are my three main thoughts relevant to Wales regarding this latest OFCOM consultation.

I think it should be noted the positive statement made by Communicorp in their evidence to you "Just because OFCOM says we only have to do so much, that doesn't mean we don't want to do more." But they have reduced local hours and presenters in the past.

Again, I do not blame radio companies making decisions which I feel lower the content about Wales when OFCOM has opened the door to this cost-cutting opportunity for them. They are businesses after all.

And, as someone who has worked in podcasting and digital media for a decade, OFCOM are absolutely right to highlight the growth of digital services...both as a market threat and opportunity.

But I feel OFCOM needs to protect Welsh content better and protect what is becoming a non-existent market for competition in audio services in Wales.

Cynllun leithoedd Swyddogol: Adroddiad Blynyddol 2017-18

Gorffennaf 2018

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru, i gytuno ar drethi yng Nghymru, ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r ddogfen hon ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol:
www.cynulliad.cymru

Gellir cael rhagor o gopiâu o'r ddogfen hon mewn ffurfiau hygyrch, yn cynnwys Braille, print bras, fersiwn sain a chopïau caled gan:

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Ffôn: **0300 200 6565**
E-bost: **Cysylltu@cynulliad.cymru**
Twitter: **[@CynulliadCymru](https://twitter.com/CynulliadCymru)**

© **Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2018**

Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n hyspys hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynllun leithoedd Swyddogol: Adroddiad Blynyddol 2017-18

Gorffennaf 2018

Cynnwys

Ein perfformiad.....	7
Rhagair.....	8
Ein huchelgais a'n hymrwymiad	10
Safonau Gwasanaeth	12
Adborth gan Aelodau Cynulliad a'u staff cymorth.....	12
Cynllunio'r gweithlu a pheuoedd iaith.....	12
Gwybodaeth ystadegol	14
Recriwtio	14
Busnes y Cynulliad	15
Trafodion y Cynulliad	16
Pwyllgorau.....	17

Themâu ar gyfer cyfnod y Cynllun.....	19
Thema 1: Recriwtio.....	20
Thema 2 : Sgiliau Iaith	23
Thema 3 : Cynllunio Ieithyddol.....	26
Thema 4 : Trafodion y Cynulliad	28
Thema 5 : Datblygu ethos dwyieithog y sefydliad	30
Adnabod Staff Dwyieithog	30
Ymwybyddiaeth	32
Technoleg.....	33
Cyfieithu ar y pryd.....	34
Rhannu arbenigedd	34
Monitro a Chydymffurfio	35

EIN PERFFORMIAD

Rhagair

Adam Price AC

Y Comisiynydd â chyfrifoldeb dros ieithoedd swydddogol a darparu a thrawsnewid gwasanaethau i'r Aelodau

Mae'n bleser gennyf gyflwyno'r adroddiad blynyddol cyntaf ar y Cynllun Ieithoedd Swydddogol ar gyfer y cyfnod rhwng mis Ebrill 2017 a mis Mawrth 2018. Ein bwriad wrth lunio a chyflwyno'r Cynllun hwn oedd i osod targedau uchelgeisiol a heriol. Dyma'r camau fydd yn ein harwain at wireddu ein huchelgais o fod yn sefydliad sy'n adnabyddus am y modd y mae'n darparu gwasanaethau dwyieithog arloesol a rhagorol yn ddiodyn. Ein nod yw i greu ethos a diwylliant dwyieithog amlwg ar draws ein sefydliad, ac i fod yn batrwm i gyrff cyhoeddus eraill ar draws Cymru a thu hwnt.

Mae'r gwaith o sicrhau ein bod yn gweithredu yn unol â'r safonau gwasanaeth a amlinellwyd yn y cynllun yn parhau. Pan nad oeddem wedi llwyddo i gyrraedd y safon, rydym wedi ystyried beth aeth o'i le, ac wedi defnyddio'r profiad i wella ein darpariaeth.

Eleni, yn ogystal â chynnal y safonau gwasanaeth sydd wedi eu nodi yn y cynllun, rydym hefyd wedi bod yn cynllunio ac yn paratoi ar gyfer gwelliannau pellach. Mae'r adroddiad hwn yn disgrifio'r gwaith hwnnw, a bydd yr adroddiad blynyddol nesaf yn gyfle i adlewyrchu ar ba mor llwyddiannus oedd y datblygiadau newydd hyn. Cawsom adborth gan Aelodau Cynulliad a'u staff cymorth yn ystod y flwyddyn hefyd. Roedd yn dda gweld eu bod, ar y cyfan yn gefnogol i'n gwaith yn y maes hwn, ac yn teimlo ein bod wedi gwella'n barhaus dros gyfnod o nifer o flynyddoedd.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae llawer o gynnydd wedi'i wneud. Trwy adeiladu ar y sylfeini cadarn a osodwyd yn y pedwerydd Cynulliad, a meddwl yn wahanol am ein ffyrdd o weithio, mae newidiadau i'w gweld ar draws y sefydliad. Rydym yn falch o'r gwaith sydd wedi'i wneud, ond mae mwy i ddod. Mae'n bwysig nad ydym yn bodloni ar yr hyn sydd wedi'i gyflawni ond yn hytrach, yn anelu yn uwch.

Bydd rhai elfennau o'r adroddiad blynyddol eleni yn newydd. Yn dilyn cyfnod o ymgynghori ar y Cynllun ar gyfer y pumed Cynulliad, ac yn sgil sylwadau gan y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu, ac yn ystod y ddadl yn y cyfarfod llawn, rydym wedi ychwanegu rhai ystadegau. Wrth gyflwyno'r adroddiad blynyddol, byddwn yn parhau i ddatlu llwyddiannau trwy ddisgrifio'r gwaith sy'n digwydd ar y Themâu a'r gwersi a ddysgwyd, ond byddwn hefyd yn cymharu data meintiol. Bydd yr adran hon o'r adroddiad yn galluogi Aelodau Cynulliad i fapio cynnydd a pherfformiad y Comisiwn mewn sawl maes dros gyfnod y Cynllun. Mae'r adroddiad eleni yn cynnwys data cychwynnol, a bydd adroddiadau mewn blynyddoedd i ddod yn cynnwys y data ar ffurf y bydd modd cymharu'r sefyllfa dros nifer o flynyddoedd. Bydd y broses o gasglu'r wybodaeth hefyd yn cynorthwyo Comisiwn y Cynulliad i adnabod unrhyw dueddiadau ac i gymryd camau, i ddarparu rhagor o gymorth neu gefnogaeth, i arallgyfeirio adnoddau a sgiliau neu i newid dulliau gweithio.

Ein huchelgais a'n hymrwymiad

Ein huchelgais yw bod yn sefydliad gwirioneddol ddwyieithog lle y gall Aelodau'r Cynulliad, y cyhoedd a'r staff ddewis gweithio neu gyfathrebu'n naturiol drwy ddefnyddio'r ddwy iaith neu'r naill iaith swyddogol neu'r llall, lle caiff y defnydd o'r ddwy iaith ei annog a'i hwyluso yn frwd, a lle y caiff ein gwasanaethau dwyieithog rhagorol eu hehangu a'u gwella yn barhaus.

Ymrwymiad y Comisiwn i ddwyieithrwydd yw'r sail ar gyfer cyflawni'r uchelgais hwn ac mae ein gwasanaethau, ein strategaethau a'n dyheadau yn adlewyrchu statws cyfartal ein hieithoedd swyddogol. Rydym yn gwerthfawrogi'r amrywiaeth o fewn ein gweithlu, ac mae'r Comisiwn wedi ymrwymo i sicrhau amrywiaeth o fewn y sefydliad trwy ein Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant. Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y modd yr ydym yn darparu gwasanaethau yn ein hieithoedd swyddogol, yn rhoi'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol ar gyfer y Pumed Cynulliad ar waith a'r goblygiadau inni o ran Deddf Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Ieithoedd Swyddogol) 2012.

Rydym wedi ymrwymo i sicrhau bod ein holl randdeiliaid – Aelodau Cynulliad a'u Staff Cymorth, y cyhoedd a staff y Comisiwn yn ymwybodol o'r Cynllun a'r gwasanaethau dwyieithog a ddarperir. I'r perwyl hynny, roedd gwybodaeth am y Cynllun a hwyluso gweithio'n ddwyieithog i Aelodau Cynulliad yn rhan o'r rhaglen gynefino ar gyfer Aelodau'r Pumed Cynulliad a'u Staff Cymorth. Rydym yn parhau i sicrhau bod staff dwyieithog yn bresennol mewn ardaloedd cyhoeddus ar draws yr ystâd, bod modd eu hadnabod yn hawdd a'u bod yn hyderus i ymdrin ag ymwelwyr yn ein dwy iaith swyddogol. Mae'r un peth yn wir am y timau sy'n ymwneud â'r cyhoedd y tu hwnt i'r ystâd.

Fel rhan o'r rhaglen gynefino gorfforaethol mae holl aelodau staff newydd y Comisiwn yn derbyn hyfforddiant ymwybyddiaeth ieithoedd swyddogol cychwynnol ac yn cwrdd ag aelod o'r Tîm Ieithoedd Swyddogol ac aelod o'r Tîm Sgiliau Iaith. Mae dwyieithrwydd yn rhan annatod o bob elfen o waith y Comisiwn o ddigwyddiadau cyhoeddus a chyhoeddiadau i arwyddion ar draws yr ystâd a rhyngwynebau rhaglenni cyfrifiadurol. Pan nad ydym yn cyrraedd y safon, byddwn yn dysgu o'r hyn a ddigwyddodd ac yn addasu ein dulliau gweithio er mwyn osgoi problemau pellach.

Safonau Gwasanaeth

Dros y flwyddyn seneddol ddiwethaf, ers cymeradwyo'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol ar gyfer y pumed Cynulliad, mae'r gwaith dydd i ddydd o ddarparu gwasanaethau dwyieithog wedi parhau. Mae cynnal y safonau a osodwyd yn rhan o'n hymrwymiad i ddarparu gwasanaethau o'r radd flaenaf ym mhob maes.

Adborth gan Aelodau Cynulliad a'u staff cymorth

Fel rhan o'r broses ffurfiol o ddeall anghenion Aelodau Cynulliad a'u staff cymorth, rydym yn gofyn eu barn am ein gwasanaethau dwyieithog a'u gallu i weithio yn eu dewis iaith. Eleni cawsom adborth positif gyda'r rhan fwyaf o Aelodau a'u staff cymorth yn hapus gyda'r ddarpariaeth. Cafwyd canmoliaeth i safon y gwasanaethau cyfieithu testun a chyfieithu ar y pryd, a bydd sylwadau ar y gwasanaethau hyn yn ein cynorthwyo i flaenoriaethu adnoddau a buddsoddiad er mwyn cynnal y safonau uchel hyn. Roedd yr un peth yn wir mewn perthynas â'r ddarpariaeth ar gyfer caffael neu wella sgiliau iaith gydag ambell i sylw yn gofyn am fwy o gefnogaeth neu hyblygrwydd. O ran ethos dwyieithog y sefydliad, unwaith eto, roedd yr adborth yn bositif ar y cyfan, ac yn adlewyrchu'r cynnydd sydd wedi bod nid yn unig dros gyfnod y pumed Cynulliad, ond yn barhaus ers sawl blwyddyn bellach. Dros y flwyddyn seneddol nesaf, bydd yr adborth hwn yn ein helpu i flaenoriaethu adnoddau ac y gynllunio ein gwaith.

Cynllunio'r gweithlu a pheuoedd iaith

Er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud popeth sy'n bosibl i wireddu ein huchelgais erbyn diwedd cyfnod y Cynllun Ieithoedd Swyddogol hwn yn 2021, rydym wedi cymryd camau ychwanegol i adolygu cynlluniau iaith pob gwasanaeth eleni. Mae'r dogfennau hyn yn rhai byw, sy'n cael eu hadolygu pan fydd swydd wag yn codi mewn gwasanaethau er mwyn edrych ar gapasiti dwyieithog presennol ac anghenion y gwasanaeth o ran cyflawni ei ddyletswyddau o dan y Cynllun. Mae gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ddwy iaith weinyddol fewnol - Cymraeg a Saesneg, a'n bwriad yw sicrhau ein bod yn ymateb i ofynion ieithyddol ein holl gwsmeriaid a hynny yn ddiodyn. Yn ystod y broses o adolygu'r cynlluniau iaith gwasanaeth, rydym wedi gweld peuoedd yn datblygu, gydag aelodau timau yn gweithio'n ddwyieithog neu trwy gyfrwng un iaith swyddogol yn bennaf yn unol â

gofynion eu cwsmeriaid, yn gwbl naturiol, fel canlyniad i brosesau recriwtio yn seiliedig ar anghenion y gwasanaeth. Mae Swyddfa Breifat y Llywydd, y Tîm Addysg, y Tîm Gwybodaeth i'r Cyhoedd yn Swyddfa'r Gogledd, y tîm sy'n darparu gwasanaethau ar y derbynfydd ar draws yr ystâd, tîm Dysgu a Datblygu y Gwasanaeth Adnoddau Dynol, a'r Tîm Cyswllt a Datblygiad Proffesiynol yr Aelodau i gyd yn enghreifftiau o dimau sy'n gweithio'n bennaf trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r timau yn cynnwys cyfuniad o siaradwyr rhugl a dysgwyr. Mae enghreifftiau eraill ar draws y sefydliad o dimau sy'n gweithio trwy gyfrwng y Saesneg, gan ddefnyddio gwasanaethau eraill i ddarparu elfennau dwyieithog yn ôl yr angen. Yn ogystal â'r peuoedd hyn, mae nifer cynyddol o enghreifftiau lle caiff y Gymraeg ei defnyddio yn naturiol o ddydd i ddydd. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Prosesau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol trwy gyfrwng y Gymraeg
- Cyfarfodydd y Tîm Arwain yn cael eu cynnal yn ddwyieithog
- Cyfarfodydd timau unigol yn cael eu cynnal yn ddwyieithog
- Cyfarfodydd grwpiau llywio a thasgluoedd yn cael eu cynnal yn ddwyieithog.

Mae cyfrwng iaith neu ieithoedd gweinyddu mewnol wedi bod yn destun trafodaeth gynyddol ym maes cynllunio ieithyddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf am sawl rheswm. Er enghraifft, cafodd y pwnc ei wyntyllu yn adroddiad gweithgor Rhodri Glyn Thomas *Iaith, Gwaith a Gwasanaethau Dwyieithog* (2016), ac wrth i gyfundrefn safonau'r Gymraeg ddod i rym mae gofyn i gyrrff sydd dan ddyletswydd ddatblygu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu gweinyddiaeth fewnol. Trwy adolygu ein cynlluniau iaith yn rheolaidd, byddwn ni hefyd fel sefydliad yn datblygu'r gwaith hwn er mwyn sicrhau bod y sawl sy'n defnyddio ein gwasanaethau neu yn gweithio gyda nhw, yn gallu gwneud hynny ar lafar ac yn ysgrifenedig drwy gyfrwng y Gymraeg, fel ag y gallant yn Saesneg.

Wrth ddefnyddio dulliau cynllunio gweithlu o'r fath, mae gwasanaethau'r pwyllgorau wedi dechrau ar y gwaith o greu timau sy'n gallu gweithio yn newis iaith cadeiryddion pwyllgorau. Trwy ddefnyddio'r ymagwedd timau integredig, a sicrhau bod y sgiliau angenrheidiol gan staff allweddol, rydym yn symud tuag at sefyllfa ble y byddwn yn gallu darparu cefnogaeth lawn i gadeiryddion pwyllgorau yn eu dewis iaith. Bydd hyn yn ei dro eu galluogi nhw i baratoi ar gyfer cyfarfodydd yn eu dewis iaith. Ein gobaith yw y bydd cefnogi cadeiryddion i gadeirio yn eu dewis iaith yn creu awyrgylch mwy dwyieithog mewn cyfarfodydd, ac yn annog Aelodau Cynulliad a thystion i gyfrannu yn eu dewis iaith hwy hefyd.

Gwybodaeth ystadegol

Mae'r adran hon yn ychwanegiad newydd i'r adroddiad blynyddol yn sgil adborth gan Aelodau Cynulliad a chyfranddeiliaid. Byddwn yn defnyddio'r wybodaeth a gasglwyd i flaenoriaethu ein gwaith ar y themâu ar gyfer cyfnod y Cynllun hwn.

Mae'r feddalwedd newydd a gyflwynwyd ar gyfer y Swyddfa Gyflwyno a Chofnod y Trafodion yn ein galluogi i gasglu ystadegau ynghylch busnes a thrafodion. Dechreuwyd ar y broses o gyflwyno'r feddalwedd newydd fis Medi 2017.

Recriwtio

Byddwn yn defnyddio'r ystadegau isod fel dull o fonitro sut y mae'r system recriwtio newydd yn cael ei rhoi ar waith. Ynghyd â'r data a gesglir trwy gofnodi lefelau sgiliau iaith ein holl staff, bydd yn fodd o weld newidiadau ym mhatrwm sgiliau iaith y sefydliad. Eleni byddwn yn cynnwys manylion swyddi a hysbysebwyd yn ôl y disgrifiad presennol, sef 'Cymraeg yn hanfodol'. O'r haf 2018 ymlaen, bydd modd i ni gofnodi nifer y swyddi a hysbysebir ar bob lefel, gan gynnwys Cymraeg Cwrteisi.

Tabl 1: Nifer y swyddi a hysbysebwyd a oedd yn nodi gofyniad ieithyddol

Allanol		Mewnol		Cyfanswm	
Swyddi a hysbysebwyd	Cymraeg yn hanfodol	Swyddi a hysbysebwyd	Cymraeg yn hanfodol	Swyddi a hysbysebwyd	Cymraeg yn hanfodol
24	12	13	1	37	13

Canran y swyddi a hysbysebwyd gyda'r Gymraeg yn hanfodol- **35%**

Busnes y Cynulliad

Mae'r ystadegau hyn yn rhoi amlinelliad o'r ffordd y caiff busnes ei gyflwyno. Ar sail yr ystadegau hyn, byddwn yn edrych ar ffyrdd o gefnogi Aelodau Cynulliad a'u Staff Cymorth i sicrhau eu bod yn deall y systemau ac yn hyderus i gyflwyno busnes yn eu dewis iaith swyddogol. Byddwn hefyd yn edrych ar ein systemau ar gyfer derbyn eitemau gan drydydd partion er mwyn sicrhau ein bod yn glir am ein disgwyliadau o ran gofynion y Cynllun Ieithoedd Swyddogol.

Tabl 2: Canran y busnes a gyflwynwyd yn Gymraeg fesul eitem

Cwest. Llafar	Cwest. Ysgrifenedig	Cynigion	Gwelliannau	Datganiadau Barn	Cwest. Amserol
13%	7%	2%	7%	2%	10%

Tabl 3: Dogfennau a osodwyd

Nifer y dogfennau a osodwyd	Nifer y dogfennau na osodwyd yn ddwyieithog	Canran
431	109	25%

Caiff holl ddogfennau Comisiwn y Cynulliad eu gosod yn ddwyieithog yn ddiodyn. Mae ein prosesau gwaith yn sicrhau bod dogfennau yn cael eu paratoi yn ddwyieithog cyn eu gosod. O'r dogfennau na osodwyd yn ddwyieithog mae'r rhan helaeth yn femoranda esboniadol neu yn ddogfennau sy'n gysylltiedig ag is-ddeddfwriaeth. Mae systemau'r Swyddfa Gyflwyno yn cynnwys gwirio a yw fersiynau dwyieithog yn cael eu cyflwyno ac yn sicrhau bod dogfennau nad ydynt yn cael eu gosod yn ddwyieithog yn cydymffurfio â'r eithriadau a nodir yn y Rheolau Sefydlog. Mae Comisiwn y Cynulliad yn disgwyl i sefydliadau a chyrrff sy'n ddarostyngedig i safonau iaith, neu gynlluniau iaith gydymffurfio â'r gofynion hynny. Nid yw'r arfer o gyflwyno dogfennau yn uniaith, yn enwedig yng nghydestun is-ddeddfwriaeth yn cydymffurfio ag ysbryd y Cynllun. Nid yw'n bosibl i Aelodau Cynulliad baratoi ar gyfer trafodion yn eu dewis iaith heb fynediad i ddogfennau mor bwysig yn y ddwy iaith. Bydd y Comisiynydd â chyfrifoldeb dros Ieithoedd Swyddogol yn gohebu â Phwyllgor Busnes y Cynulliad i dynnu sylw at y patrwm hwn a byddwn yn parhau i ystyried ffyrdd o fynd i'r afael â'r diffyg darpariaeth yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Ar hyn o bryd, nid ydym yn monitro i ba raddau y mae Aelodau Cynulliad sy'n cyflwyno cwestiynau ysgrifenedig yn derbyn yr atebion hynny yn eu dewis iaith, neu yn ddwyieithog a hynny yn amserol. Byddwn yn edrych ar ffyrdd o gofnodi'r wybodaeth er mwyn sicrhau bod Aelodau Cynulliad yn gallu defnyddio'r atebion hynny yn eu gwaith bob dydd.

Trafodion y Cynulliad

Rydym wedi ymrwymo i sicrhau ein bod yn cefnogi Aelodau Cynulliad i weithio yn eu dewis iaith swydddogol. Byddwn yn defnyddio'r ystadegau isod i arwain ein gwaith ar ddarparu hyfforddiant pwrpasol i Aelodau Cynulliad. Bydd y manylion am drafodion pwyllgorau yn ein cynorthwyo i gefnogi tystion sy'n ymddangos gerbron pwyllgorau, gan sicrhau eu bod yn ymwybodol bod modd iddynt ddefnyddio'u dewis iaith. Yn ystod y flwyddyn i ddod, byddwn yn ystyried gwahanol ddulliau o gefnogi Cadeiryddion sy'n dymuno gweithio'n ddwyieithog ac Aelodau Cynulliad sy'n dymuno paratoi a gwneud cyfraniadau dwyieithog. Byddwn hefyd yn ystyried sut y gallwn gefnogi tystion er mwyn sicrhau eu bod yn deall egwyddorion cyfarfodydd pwyllgorau dwyieithog ac yn atgyfnerthu eu hawl i ddefnyddio eu dewis iaith wrth gymryd rhan mewn cyfarfodydd pwyllgorau.

Tabl 4: Canran y cyfraniadau Cymraeg

Math o gyfraniad	Canran y cyfraniadau Cymraeg
Trafodion y Cyfarfod Llawn	20%
Trafodion pwyllgorau	8%

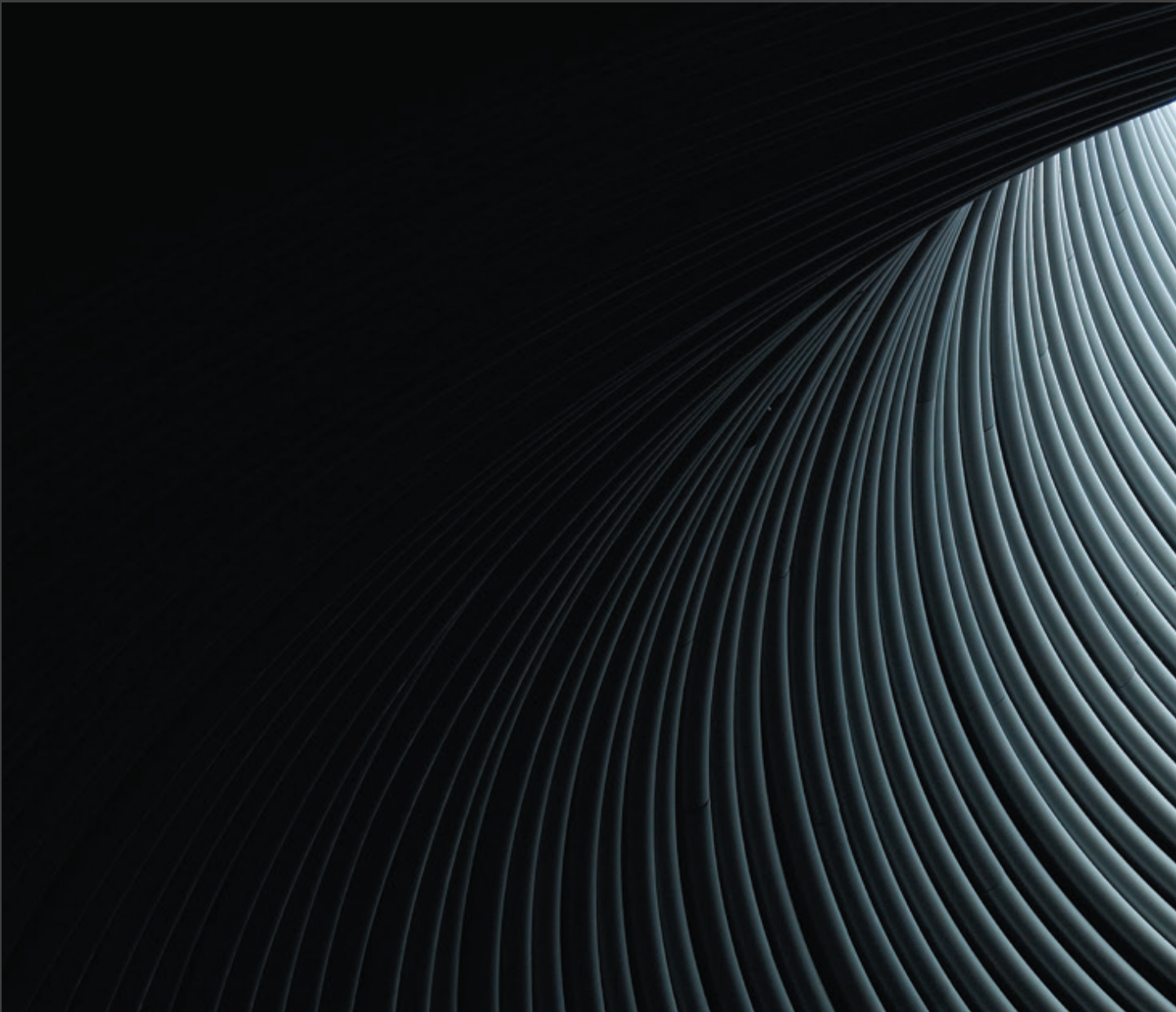
Pwyllgorau

Fel y soniwyd uchod, elfen bwysig o sicrhau y gall Aelodau Cynulliad baratoi ar gyfer ystyried a thrafod busnes yn eu dewis iaith yw sicrhau ein bod yn darparu dogfennau ar gyfer cyfarfodydd yn y ddwy iaith ar yr un pryd. Wrth ofyn am dystiolaeth gan gyrff allanol, mae timau'r pwyllgorau yn pwysleisio'r angen i gyflwyno yn ddwyieithog, ac yn gofyn iddynt gydymffurfio â gofynion eu safonau neu gynlluniau iaith. Rydym yn cydnabod y ffaith nad yw'n bosibl bob amser i unigolion neu sefydliadau gwirfoddol ddarparu deunydd yn ddwyieithog. Bydd papurau briffio preifat ar gyfer aelodau pwyllgorau yn cael eu paratoi yn unol â gofynion penodol aelodau unigol. Mae hyn yn golygu nad yw pob briff yn cael ei gyfieithu yn ei gyfanrwydd, ac mae trefniadau pob pwyllgor yn unigryw.

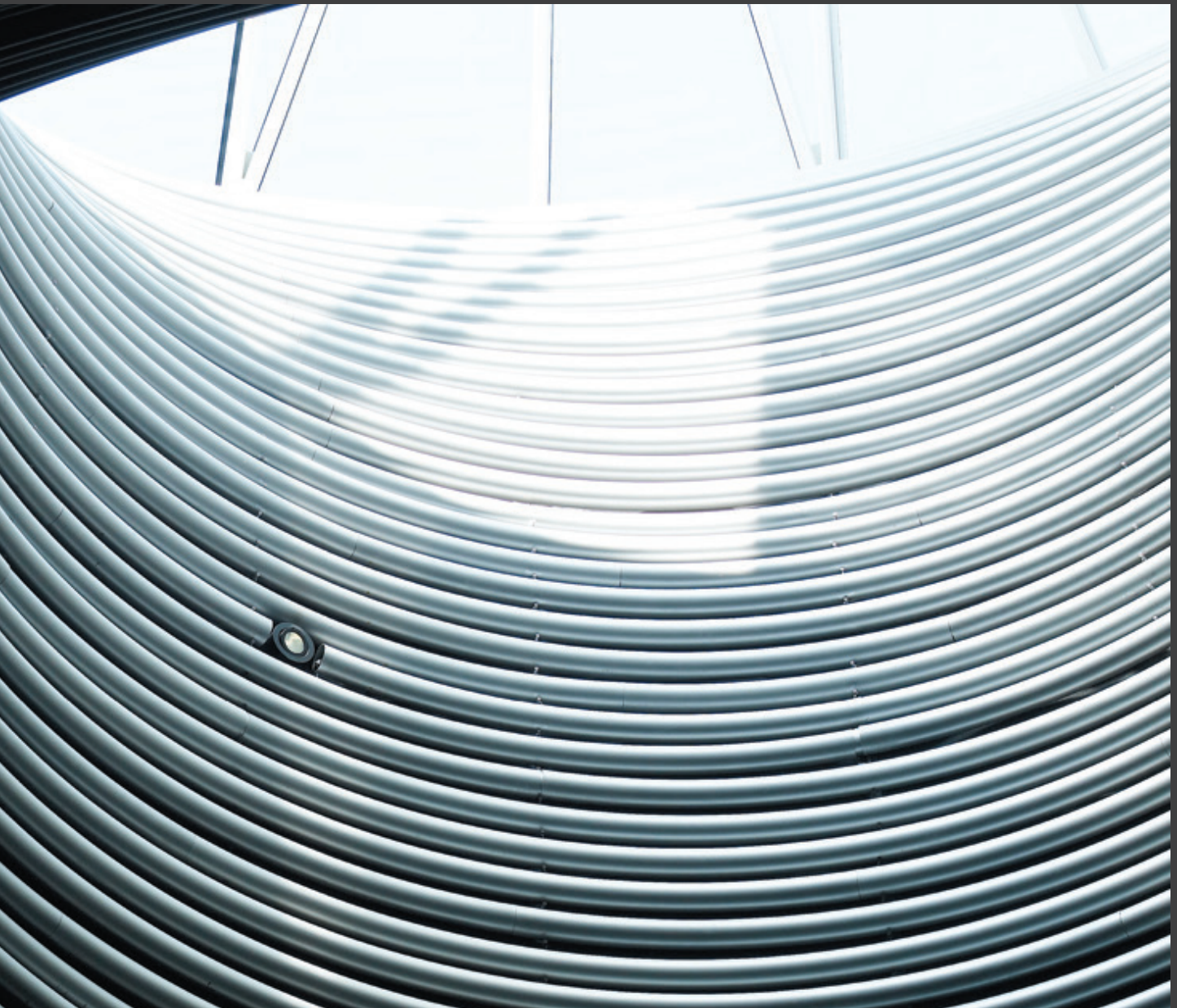
Tabl 5: Papurau a gyhoeddwyd gan bwylgorau'r Cynulliad

	Cymraeg yn unig	Saesneg yn unig	Dwyieithog
Papurau a baratowyd yn fewnol	0	40 ¹	1172
Ymatebion a gyflwynwyd i ymgynghoriadau	13	438	218
Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Llywodraeth y DU	0	23	8
Llywodraeth Cymru	0	174	580
Aelodau unigol	0	3	6
Unigolion neu sefydliadau allanol	9	659	337

¹ Ymatebion uniongyrchol i ohebiaeth a dderbyniwyd yn Saesneg. Yn unol â'r Cynllun, caiff unrhyw ymatebion ysgrifenedig i ohebiaeth gan unigolion neu sefydliadau eu drafftio a'u cyhoeddi yn newis iaith y sawl sy'n derbyn yr ohebiaeth gennym.

THEMÂU AR GYFER CYFNOD Y CYNLLUN

Thema 1: Recriwtio

Mae'r Cynllun yn pennu cyfres o amcanion i'w cyflawni erbyn haf 2018, ac yn unol â'r amcanion hynny.

Amcanion i'w cyflawni erbyn haf 2018:

Felly, er mwyn cynyddu lefel y sgiliau iaith Gymraeg sylfaenol ar draws y sefydliad dros amser, ac i adeiladu ar ein hethos dwyieithog presennol, erbyn haf 2018, byddwn yn:

- mabwysiadu dull lle mae angen o leiaf lefel sylfaenol o sgiliau Cymraeg ('cwrteisi ieithyddol sylfaenol') ar gyfer pob swydd a hysbysebhir a bod disgwyl i ymgeiswyr naill ai ddangos tystiolaeth o'r sgiliau hynny adeg eu penodi, neu ymrwymo i ddysgu'r sgiliau hynny fel rhan o'r broses gynefino;
- rhoi cyngor i'r holl ymgeiswyr ar feithrin y sgiliau iaith priodol cyn eu penodi, os ydynt yn dymuno gwneud hynny, gan gynnwys creu a darparu adnoddau ar-lein;
- darparu hyfforddiant pwrpasol ar gyfer pob aelod newydd o staff y mae'n ofynnol iddo feithrin sgiliau iaith fel rhan o'r broses gynefino;
- datblygu mecanwaith i helpu i bennu'r lefelau rhuglder sy'n ofynnol ar gyfer pob swydd a'u disgrifio yn yr hysbyseb swydd;
- rhoi arweiniad i reolwyr recriwtio ar y geiriad priodol er mwyn adlewyrchu gofynion pob swydd;
- sicrhau bod Bwrdd Buddsoddi ac Adnoddau Comisiwn y Cynulliad yn craffu ar statws gofyniad ieithyddol pob swydd a hysbysebhir cyn eu cymeradwyo;
- sicrhau bod paneli recriwtio yn gallu asesu sgiliau iaith perthnasol y swydd a hysbysebwyd yn gywir;
- sicrhau bod yr holl ymgeiswyr posibl yn ymwybodol o ethos dwyieithog y sefydliad cyn gwneud cais am swydd;
- ymchwilio i ddulliau amgen o recriwtio staff dwyieithog i feysydd penodol lle nad ydym wedi llwyddo i ddenu pobl iddynt yn y gorffennol.

Sefydlwyd Gweithgor i weithio ar y thema hon, sy'n ymwneud â swyddi staff Comisiwn y Cynulliad yn unig. Enwebwyd aelodau'r Gweithgor o blith staff y Comisiwn gan gynnwys y Cyfarwyddwr â chyfrifoldeb am Ieithoedd Swyddogol, Rheolwr y Cynllun Ieithoedd Swyddogol, cynrychiolydd o'r Tîm Recriwtio, cynrychiolydd o'r Tîm Amrywiaeth a Chynhwysiant, cynrychiolydd o ochr yr Undebau Llafur, a Chadeirydd y Rhwydwaith Cydraddoldeb yn y gweithle REACH (rhwydwaith Hil, Ethnigrwydd a Threftadaeth Ddiwylliannol).

Cylch gorchwyl

- Paratoi i gyflwyno Thema 1 (Recriwtio) o'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol ar gyfer y Pumed Cynulliad.
- Ystyried pob agwedd a cham gweithredu perthnasol yn yr Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb a goruchwyllo neu gyflawni'r broses o'u rhoi ar waith.
- Cwrdd o leiaf bob mis fel grŵp craidd i gynllunio darpariaeth a mapio'r cynnydd.
- Cynnal ffocws ar gyfleu'r cynnydd o ran rhoi camau gweithredu ar waith.
- Croesgyfeirio camau gweithredu eraill y Cynllun Ieithoedd Swyddogol a mentrau corfforaethol eraill yn erbyn cynnydd y gweithgor hwn er mwyn sicrhau bod amserlenni cyflawni yn cydweddu.
- Cyflwyno Thema 1 erbyn haf 2018.
- Adrodd ar gynnydd yn Adroddiad Blynyddol y Cynllun Ieithoedd Swyddogol.

Erbyn diwedd tymor yr haf eleni, bydd y system newydd ar waith. Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae'r gweithgor wedi cyfarfod yn rheolaidd gan ddyrannu tasgau a chytuno egwyddorion a phrosesau er mwyn sicrhau y bydd y broses o roi'r system newydd ar waith yn un llyfn ac effeithiol.

Yr elfennau pwysicaf i'w cytuno o'r cychwyn cyntaf oedd y diffiniadau o Gymraeg Cwrteisi a'r lefelau sgiliau iaith. Defnyddiwyd enghreifftiau o fframweithiau lefelau sgiliau mewn sefydliadau eraill ar draws Cymru i feincnodi a sicrhau cysondeb wrth eu datblygu. Yn dilyn hynny, lluniwyd canllawiau ar gyfer rheolwyr sy'n recriwtio. Mae'r canllawiau yn holl bwysig o safbwynt sicrhau ein bod yn rhoi'r system newydd ar waith yn gyson ac yn effeithiol ar draws y sefydliad. Maent hefyd yn cynnwys testun safonol fydd yn ymddangos mewn disgrifiadau swyddi.

Yn deillio o'r gwaith hwn, ac yn sgil prosiect i ddiweddarau tudalennau'r tîm recriwtio ar y we, roedd cyfle i egluro'r dull recriwtio newydd a chynnig sicrwydd i'r sawl oedd yn bryderus am y newid. Gwnaed hyn trwy lunio adnoddau i gynorthwyo ymgeiswyr i ddeall lefel Cymraeg Cwrteisi ac adran Cwestiynau

Cyffredin er mwyn lleddfu unrhyw bryderon. Roedd y gweithgor hefyd yn gwirio'n rheolaidd bod y tasgau oedd yn deillio o'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a luniwyd adeg llunio'r Cynllun Ieithoedd Swydddogol yn 2017, yn cael eu cyflawni.

Bu'r broses o ymgysylltu ag Ochr yr Undebau Llafur ac wedi hynny gyda Phenaethiaid Gwasanaethau, Cydgysylltwyr y Cynllun Ieithoedd Swydddogol ac aelodau'r rhwydweithiau cydraddoldeb yn y gweithle yn werthfawr iawn. Roedd yn cynnig sicrwydd i'r gweithgor nad oedd unrhyw ran o'r gwaith yn achosi i'r sefydliad wahaniaethu yn erbyn ymgeiswyr yn anfwriadol.

Dechreuwyd hefyd ar y gwaith o gyflwyno a chynnig hyfforddiant ac asesiadau Cymraeg Cwrteisi dewisol ar gyfer holl staff Comisiwn y Cynulliad. Mae'r Tîm Sgiliau Iaith ar gael i ddarparu hyfforddiant a chefnogaeth i dimau neu unigolion, a pharatowyd modiwl Cymraeg Cwrteisi i'w ddefnyddio yn ôl y gofyn. Cynigir cyfleoedd rheolaidd i staff gael eu hasesu ar gyfer lefel Cymraeg Cwrteisi, a bydd pawb sy'n cyrraedd y lefel gofynnol yn derbyn tystysgrif sy'n ddilys am ddwy flynedd.

Fis Chwefror eleni cynhaliodd Prif Weithredwr a Chlerc y Cynulliad seremoni anffurfiol i gydnabod llwyddiant y grŵp cyntaf a lwyddodd yn yr asesiad. Roedd yn braf cael cyfle i ddathlu ymrwymiad y staff a chyflwyno'u tystysgrifau ar yr un pryd.

Thema 2: Sgiliau Iaith

Mae'r Comisiwn wedi ymrwymo i gefnogi holl Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth, a Staff y Comisiwn i ddatblygu neu i wella eu sgiliau iaith. Yn dilyn y gwaith sydd eisoes wedi digwydd ar recriwtio, bydd elfennau ychwanegol a phwysig i waith y Tîm Sgiliau Iaith.

Mae'r tîm eisoes wedi gweithio ar ddatblygu a phrofi pecyn o adnoddau ac asesiadau ar gyfer darpar ymgeiswyr a bydd y gwaith o gynghori, asesu a chefnogi'r broses yn parhau. Bydd y tîm hefyd yn rhan annatod o'r broses o adnabod lefelau sgiliau dysgwyr, a chynorthwyo unigolion i fapio eu sgiliau i gydfynd â'r lefelau sgiliau a ddiffiniwyd fel rhan o'r gwaith ar Thema 1 uchod.

Mae'r tîm bellach wedi datblygu rhaglen o hyfforddiant sgiliau iaith pwrpasol a hyblyg ar gyfer ein holl ddysgwyr, gyda 123 o ddysgwyr yn derbyn hyfforddiant rheolaidd. Bu cynnydd calonogol yn nifer y dysgwyr rheolaidd, a chafwyd cynnydd yn y sesiynau ad-hoc sy'n digwydd hefyd. Mae hyn yn cynnwys darpariaeth un i un, datblygu adnoddau dysgu pwrpasol, ac amrywio dulliau dysgu yn ôl anghenion dysgwyr. Dros y flwyddyn ddiwethaf hefyd, datblygwyd sawl cwrs wedi'u teilwra'n arbennig ar gyfer timau penodol o fewn y sefydliad a hynny ar bob lefel gan gynnwys darpariaeth ar gyfer siaradwyr Cymraeg rhugl oedd yn dymuno gloywi eu Cymraeg ysgrifenedig.

Yn ystod y flwyddyn mae'r Tîm Sgiliau Iaith hefyd wedi ystyried dulliau amgen o ddarparu hyfforddiant sgiliau iaith. Mae'r sefydliad wedi cofrestru ar gyfer darpariaeth cwrs blasu Cymraeg Gwaith ar-lein, ac fel rhan o'r un cynllun, bydd Comisiwn y Cynulliad yn cydweithio â'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i gynnig cyrsiau preswyl Cymraeg Gwaith ar gyfer Aelodau Cynulliad, eu Staff Cymorth a Staff y Comisiwn.

Rydym hefyd wedi gweithio gyda darparwyr hyfforddiant allanol i sicrhau bod sgiliau priodol gan y Tiwtoriaid i gydweithio â dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, ac i greu adnoddau dysgu priodol fel rhan o'r ddarpariaeth addysgu. Elfen bwysig o waith y Tîm Sgiliau Iaith yw darparu hyfforddiant pwrpasol ar gyfer pob dysgwr, a byddwn yn parhau i sicrhau bod y sgiliau a'r ymwybyddiaeth gan y tîm i wneud hynny.

Dros gyfnod toriad yr haf, bydd y Tîm Sgiliau Iaith yn cydweithio gyda grwpiau o ddysgwyr i ddarparu hyfforddiant dwys gan wneud y defnydd gorau o gyfnodau llai prysur yng nghalendr y sefydliad. Mae'r tîm eisoes wedi treialu ambell i syniad

gan gynnwys diwrnod o hyfforddiant dwys ar gyfer grŵp o ddysgwyr a diwrnod o hyfforddiant ychwanegol ar gyfer dysgwyr oedd wedi eu cofrestru i sefyll arholiadau. Bydd cyflwyno'r system recriwtio newydd a'r disgrifiadau lefelau sgiliau iaith yn gyfle i'r tîm ymgynghori gyda dysgwyr ac yn fwy eang i adnabod unrhyw anghenion dysgu newydd, a bydd y gwaith hwn yn dechrau dros doriad yr haf.

Er mwyn cydnabod yn well y buddsoddiad a wneir gan ein dysgwyr, bydd y Tîm Sgiliau Iaith hefyd yn cyflwyno system contract y dysgwr. Bwriad y system yw sicrhau cytundeb rhwng y dysgwr, y rheolwr llinell a'r tiwtor ar dargedau dysgu ar gyfer y chwe mis sydd i ddod, ac i ddarparu adborth ar gynnydd y dysgwr ar gyfer y chwe mis blaenorol. Bydd hyn yn rhoi rheolaeth i ddysgwyr unigol dros eu cynnydd ac yn gymorth iddynt wrth gynllunio eu gyrfa.

O ran y rheolwr llinell, bydd y system yn sicrhau bod cynnydd yn cael ei gofnodi fel rhan o'r broses rheoli perfformiad er mwyn caniatáu i ni ddathlu llwyddiant a chydabod ymdrech unigolion. Wrth gofnodi targedau a chynnydd yn ffurfiol, bydd Penaethiaid Gwasanaeth yn ymwybodol o'r capasiti dwyieithog o fewn eu gwasanaethau ac yn gallu defnyddio'r wybodaeth i gynllunio eu darpariaeth ddwyieithog yn briodol.

Bydd y cynlluniau iaith gwasanaeth unigol yn adlewyrchu cynnydd unigolion wrth iddynt symud trwy'r lefelau sgiliau hefyd. Dros gyfnod y Cynllun, byddwn hefyd yn gweithio ar ffyrdd o gadw gwybodaeth gyfoes ar sgiliau iaith staff y Comisiwn er mwyn blaenoriaethu a thargedu'r cymorth sydd ar gael i ddatblygu sgiliau iaith ar draws y sefydliad.

Astudiaeth achos: Sgiliau Iaith

Mae'r Tîm Sgiliau Iaith wedi gweithio'n agos gyda'r Tîm TGCh a Darlledu i ddarparu rhaglen gynhwysfawr o hyfforddiant sgiliau iaith. Lluniwyd a chyflwynwyd modiwl Cymraeg Cwrteisi ar gyfer staff di-Gymraeg.

Aeth y modiwl gam ymhellach na'r asesiad Cymraeg Cwrteisi cyffredinol, ac roedd yn cynnwys terminoleg, ymadroddion ac ymarferion sy'n berthnasol i waith y tîm yn ogystal ag elfennau ynganu ac ymwybyddiaeth fwy cyffredinol.

Wedi astudio'r modiwl hwn, roedd sawl aelod o'r tîm yn awyddus i barhau i ddysgu, ac erbyn hyn, mae grŵp ohonynt yn derbyn gwersi wythnosol gyda'i gilydd. Trefnwyd hyfforddiant gloywi iaith ysgrifenedig ar gyfer siaradwyr Cymraeg y tîm hefyd, er mwyn eu helpu i ddefnyddio'r sgiliau oedd ganddynt yn y gweithle.

Mae'r rhaglen hyfforddiant hon wedi rhoi'r cyfle i bob aelod o staff ddatblygu eu sgiliau ac ennill hyder, sydd wedi galluogi'r tîm i ddarparu gwasanaethau dwyieithog gwell i gwsmeriaid.

Thema 3: Cynllunio Ieithyddol

Yn ystod y chwe mis diwethaf, mae'r Tîm Ieithoedd Swydddogol wedi cwrdd â Phenaethiaid Gwasanaeth a Chydgysylltwyr Ieithoedd Swydddogol i drafod eu cynlluniau iaith. Roedd y cyfarfodydd yn gyfle i drafod sut y mae'r cynlluniau yn bwydo i mewn i'r broses o gynllunio capasiti dwyieithog gwasanaethau, ac yn dilyn y trafodaethau, cafodd y cynlluniau eu hadolygu a'u diweddarau. Cafwyd proses o graffu pellach ar lefel gorfforaethol wedi hynny er mwyn sicrhau bod ein hymagwedd at gynllunio ieithyddol a chapasiti dwyieithog yn gyson ar draws y sefydliad. Derbyniodd pob gwasanaeth adborth ar eu cynlluniau unigol, ac awgrymwyd ffyrdd o ychwanegu targedau mwy heriol ac uchelgeisiol mewn rhai cynlluniau. Yn dilyn rhoi'r system recriwtio newydd ar waith a chyflwyno'r lefelau sgiliau iaith ar gyfer swyddi newydd a swyddi gwag, bydd angen i'r gwasanaethau adolygu eu cynlluniau. Wrth wneud hyn, bydd anghenion ieithyddol swyddi yn cael eu cofnodi yn fwy manwl na'r disgrifiad presennol o Gymraeg yn hanfodol neu ddymunol.

Mae'r cynlluniau hefyd wedi rhoi sicrwydd i'r Bwrdd Gweithredol bod rheolwyr sy'n recriwtio yn ystyried y gwasanaethau dwyieithog y mae angen eu darparu, y sgiliau o fewn y tîm i wneud hynny, a'r modd mwyaf effeithiol o wneud hynny. Wrth ystyried yr angen i greu swyddi newydd, neu i lenwi swyddi gwag, mae'r Bwrdd yn derbyn gwybodaeth ynghylch anghenion sgiliau ieithyddol y swyddi a sut mae hynny'n cael ei adlewyrchu yng nghynlluniau iaith gwasanaethau unigol ymysg pethau eraill. Mae'r wybodaeth a ddarperir yn sail i unrhyw benderfyniad a wneir.

Pan fydd y fframwaith sgiliau iaith Gymraeg newydd wedi cael ei rhoi ar waith, a'r cynlluniau iaith gwasanaeth wedi cael eu hadolygu, bydd angen cynnal arolwg sgiliau iaith ar draws y sefydliad. Yn ystod y flwyddyn i ddod, byddwn yn gofyn i staff y Comisiwn wneud hunan asesiad o'u sgiliau iaith Gymraeg, yn seiliedig ar y fframwaith newydd. Caiff canlyniadau'r hunan asesiad eu bwydo i mewn i'r system adnoddau dynol a chyflogres, ac mae'r gwaith paratoi ar gyfer ymgorffori'r wybodaeth yn y system eisoes yn digwydd. Bydd y gwaith hwn yn rhoi gwybodaeth ynghylch lefelau sgiliau iaith ar ffurf fesuradwy fydd yn golygu bod modd adrodd yn flynyddol ar y newid ac unrhyw gynnydd yn y lefelau sgiliau ar draws holl staff Comisiwn y Cynulliad. Bydd y broses hefyd yn ffordd o gydnabod cynnydd dysgwyr a dathlu llwyddiannau.

Thema 4: Trafodion y Cynulliad

Mae'r gwaith ar feithrin dealltwriaeth o ddewis iaith aelodau unigol yn parhau. Y timau integredig yw'r brif ffordd o wneud hynny, ac mae'r drefn bresennol yn gweithio'n dda. Mae'r Gwasanaeth Ymchwil a'r Gwasanaeth Cyfieithu a Chofnodi yn parhau i gydweithio ar gynhyrchu geirfaon ar gyfer pan fydd pwyllgorau yn ystyried deddfwriaeth, a chaiff geirfaon eu cynhyrchu ar gyfer ymchwiliadau pwyllgorau yn ôl y gofyn hefyd.

Mae'r Tîm Sgiliau Iaith wedi datblygu rhaglen gynhwysfawr o hyfforddiant ar gyfer anghenion unigol Aelodau Cynulliad. Mae hyn yn cynnwys gwersi unigol yn wythnosol i drefniadau mwy hyblyg megis sesiwn ynganu cyn araith yn y Cyfarfod Llawn neu gyfres o sesiynau pan fydd y dyddiadur yn caniatáu. Ers sefydlu'r tîm, mae nifer o'r Aelodau Cynulliad sy'n dysgu wedi magu'r hyder i ddefnyddio eu sgiliau mewn dadleuon neu ddatganiadau ar lawr y siambr neu mewn digwyddiadau cyhoeddus. Mae'r tîm wedi datblygu pecyn hyfforddiant i gynorthwyo aelodau i ymgymryd â chyfweliadau ar y cyfryngau trwy gyfrwng y Gymraeg hefyd. Mae sawl Aelod Cynulliad mwy rhugl hefyd wedi derbyn cymorth i adennill hyder i ddefnyddio'u sgiliau iaith mewn sefyllfaoedd mwy ffurfiol.

Un o'r prif ddatblygiadau ar gyfer y Pumed Cynulliad o ran cefnogi Aelodau i weithio yn ddwyieithog yw sefydlu'r system Cyfeillion Cyswllt. Dros doriad yr haf 2017, derbyniodd pob Aelod Cynulliad wybodaeth am eu Cyfaill Cyswllt unigol ar ffurf cerdyn post sy'n nodi manylion cyswllt a gwybodaeth ddefnyddiol arall i'r Aelod. Mae'r cyfeillion ar gael i gynnig cyngor ar unrhyw fater yn ymwneud a gweithio'n ddwyieithog. Dros y flwyddyn mae'r cyfeillion wedi darparu cyngor ar sut i gyfieithu dogfennau, i drefnu cyfieithu ar y pryd ar gyfer cyfarfodydd cyhoeddus, a llunio cyhoeddiadau dwyieithog. Bydd y cyfeillion yn cyfarfod yn achlysurol fel grŵp i drafod unrhyw ymholiadau neu broblemau sydd wedi codi, yn rhannu enghreifftiau o arfer dda ac yn derbyn gwybodaeth am unrhyw gymorth neu ddarpariaeth ychwanegol i Aelodau Cynulliad.

Fel rhan o'r gwaith o gefnogi Aelodau Cynulliad mae'r Tîm Cymorth Busnes i'r Aelodau wedi cychwyn ar brosiect i sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r hyn a ddisgwylir ganddynt o ran y Cynllun Ieithoedd Swydddogol. Ar ôl trafod gydag Aelodau Cynulliad a'u Staff Cymorth, mae'r Tîm wedi cynhyrchu cyfres o dudalennau ar Fewnrwyd yr Aelodau sy'n crynhoi gwybodaeth ymarferol gan gynnwys y gofynion sydd wedi eu nodi yn y Cynllun a sut i drefnu cyfieithiad. Bydd y tudalennau hefyd yn cynnwys cynghorion defnyddiol ar gyfer cynhyrchu posteri neu gyhoeddiadau dwyieithog. I gynorthwyo gyda'r broses, datblygwyd nifer o

dempledi ar gyfer hysbysebion cymorthfeydd a chylchlythyron ar gyfer etholwyr. Daeth yn amlwg hefyd bod angen gwneud mwy i gynorthwyo gyda'r broses o gynhyrchu gwefannau dwyieithog. Cynhyrchwyd rhestrau termau ac ymadroddion dwyieithog er mwyn hwyluso'r broses o gynllunio a dylunio'r gwefannau a threialu gwahanol ddulliau o greu cynnwys ar gyfer y gwefannau. Roedd hyn yn cynnwys trefnu cyfieithiadau o wybodaeth allweddol, defnyddio gwybodaeth sydd eisoes ar gael yn ddwyieithog ac atgynhyrchu negeseuon o'r cyfryngau cymdeithasol. Mae'r Tîm Ieithoedd Swyddogol hefyd wedi cyngori Aelodau unigol wrth iddynt fynd drwy'r broses o gynhyrchu eu gwefan.

“

Pan gefais fy ethol fel Aelod Cynulliad, nid oeddwn yn gyfarwydd ag egwyddorion gweithio mewn sefydliad dwyieithog. Cefais gymorth gan y tîm Cymorth Busnes yr Aelodau i ddeall pa elfennau o'r Cynllun Ieithoedd Swyddogol oedd yn berthnasol i mi yn fy rôl fel Aelod Cynulliad. Wedi hynny, cefais gymorth pellach gan y tîm i wneud y newidiadau oedd eu hangen gan gynnwys help gyda chyfieithu a chynngor ar greu cyhoeddiadau a gwefannau dwyieithog. Erbyn hyn, rydw i'n hyderus bod fy hysbysebion ar gyfer cymorthfeydd ac unrhyw gyhoeddiadau eraill yn gwbl ddwyieithog, yn adlewyrchu'r arferion gorau ac yn unol â gofynion y Cynllun Ieithoedd Swyddogol. Rydw i hefyd wedi diweddarau fy ngwefan gyda chymorth y tîm.

Dawn Bowden AC

”

Thema 5: Datblygu ethos dwyieithog y sefydliad

Adnabod Staff Dwyieithog

Anogir staff Comisiwn y Cynulliad i wisgo llinyn gwddf neu fathodyn yn nodi eu bod yn siaradwyr Cymraeg neu yn ddysgwyr. Pan fyddant yn dechrau gweithio gyda'r Comisiwn byddwn yn cynnig llinyn gwddf priodol iddynt ar eu diwrnod cyntaf. Mae Cydgysylltwyr Ieithoedd Swyddogol y gwasanaethau unigol hefyd yn cwrdd â phob aelod newydd o staff i drafod y Cynllun fel rhan o'u hyfforddiant cynefino, a byddant fel rhan o'r sgwrs yn cynnig cortyn gwddf neu fathodyn iddynt. Wrth i ddysgwyr newydd gofrestru ar gyfer gwersi Cymraeg byddant hefyd yn derbyn llinyn gwddf dysgwr fel rhan o'u pecyn croeso. Gall y Cyfeillion Cyswllt ddarparu llinynnau gwddf neu fathodynau i Aelodau Cynulliad a'u Staff Cymorth hefyd yn ôl yr angen. Mae nifer fawr o staff dwyieithog Comisiwn y Cynulliad bellach yn defnyddio logo iaith gwaith fel rhan o'u llofnod e-bost. Mae cymorth ar gael i staff os ydynt yn dymuno cynnwys y logo fel rhan o'u llofnod electronig, a gall y Cyfeillion Cyswllt gynorthwyo Aelodau Cynulliad neu eu Staff Cymorth os ydynt yn dymuno gwneud hynny hefyd.

Yn hanesyddol, mae rhai meysydd gwasanaeth wedi ei chael yn anodd i recriwtio a chadw staff dwyieithog. Mae Comisiwn y Cynulliad wedi ymrwymo i ystyried ffyrdd arloesol o recriwtio staff newydd, ac mae'r Gwasanaeth Diogelwch yn arwain y ffordd wrth dreialu gwahanol ddulliau o recriwtio. Rydym yn obeithiol y bydd y gwaith ar y thema Recriwtio, a chyflwyno fframwaith sgiliau iaith Gymraeg newydd yn cynorthwyo gwasanaethau i ddisgrifio eu hanghenion o ran sgiliau iaith Gymraeg yn well. Y gobaith yw y bydd hynny yn ei dro yn denu ymgeiswyr na fyddai wedi ymgeisio am swydd ar sail y disgrifiad Cymraeg yn hanfodol. Yn achos y Gwasanaeth Diogelwch, cymerwyd sawl cam i geisio denu ymgeiswyr â'r sgiliau priodol gan gynnwys defnyddio disgrifiadau manwl o anghenion ieithyddol y swydd, a phrofion pwrpasol. Bydd y gwaith o ddadansoddi pa mor effeithiol yw'r gwahanol ddulliau a ddefnyddiwyd yn parhau a bydd gwersi a ddysgwyd yn ein cynorthwyo gyda phrosesau recriwtio yn y dyfodol.

Astudiaeth achos: Adnabod Staff Dwyieithog

Roedd angen ffordd o adnabod Dysgwyr pan nad oes modd iddynt wisgo llinyn gwddf, gan gynnwys staff y Gwasanaeth Diogelwch. Roedd hyn yn arbennig o bwysig er mwyn galluogi ymwelwyr â'r ystâd i ddewis defnyddio'r Cymraeg.

Wedi ymchwilio i'r math o gynnyrch oedd ar gael, penderfynwyd defnyddio'r un syniad a'r llinyn gwddf Dysgwr, i gynhyrchu bathodyn syml i'w wisgo ar lifrau a dillad aelodau o staff yn ôl yr angen. Gellir gweld y bathodynnau, ynghyd â'r llinyn gwddf Dysgwr, a'r nwyddau iaith gwaith yn cael eu gwisgo gan Aelodau Cynulliad, eu staff cymorth, a staff y Comisiwn.

Mae hyn yn elfen bwysig o'r gwaith i sicrhau ei fod yn haws adnabod staff dwyieithog ar draws yr ystâd.

Ymwybyddiaeth

Mae pob aelod newydd o staff yn derbyn sesiwn ymwybyddiaeth iaith fel rhan o'r hyfforddiant cynefino corfforaethol. Mae'r sesiynau hynny yn cynnwys cyflwyniad i ethos dwyieithog y sefydliad ac egwyddorion gweithio'n ddwyieithog, a gwers blasu fyr gan aelod o'r Tîm Sgiliau Iaith. Yn ogystal, mae Cydgysylltwyr Ieithoedd Swyddogol yn darparu cyflwyniad ar y Cynllun a'r goblygiadau o ran y gwasanaethau unigol ac yn dangos fideo ymwybyddiaeth i staff newydd yn ystod eu hwythnosau cyntaf. Yn ystod y flwyddyn seneddol hefyd, cynhelir sawl digwyddiad ymwybyddiaeth, ac eleni, dathlwyd Diwrnod Shwmae, Su'mae, Dydd Santes Dwynwen, Dydd Gŵyl Dewi a Dydd Miwsig Cymru. Roedd pob un o'r digwyddiadau hyn yn gyfle i atgoffa Aelodau a'u Staff Cymorth a Staff y Comisiwn am ein hymrwymadau o ran y Cynllun Ieithoedd Swyddogol, i sôn am weithio'n ddwyieithog ac i dynnu sylw at wasanaethau'r Tîm Sgiliau Iaith. Roedd sesiynau gloywi iaith a hyfforddiant Cymraeg Cwrteisi yn rhan o'r ddarpariaeth arbennig ar gyfer wythnos dysgu yn y gweithle hefyd.

Mae pethau wedi gwella yn sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Fel siaradwr Cymraeg, dwi'n teimlo bod y gallu i weithio yn ddwyieithog yma yn ardderchog a bod ethos dwyieithog da. Ar y cyfan, rwy'n teimlo bod y balans yn iawn ac yn caniatáu i bobl wneud eu dewisiadau eu hunain.

Anna Daniel, Pennaeth y Gwasanaeth Trawsnewid Strategol

Technoleg

Mae'r berthynas gyda Microsoft yn parhau gyda lansiad model niwral cyfieithu peirianyddol ar gyfer y Gymraeg. Mae'r gwaith ar y system wedi arwain at welliant yn ansawdd y cyfieithiadau sy'n cael eu cynhyrchu trwy gyfleuster Microsoft Translator.

Defnyddiwyd technoleg cyfieithu peirianyddol hefyd fel rhan o system ddigidol newydd i gynhyrchu Cofnod y Trafodion a busnes a osodir yn y Swyddfa Gyflwyno. Adeiladwyd y system newydd mewn cydweithrediad â staff Comisiwn y Cynulliad, a bellach, mae Cofnodion Cyfarfodydd Llawn, a thrawsgrifiadau pwyllgorau a holl fusnes y Swyddfa Gyflwyno yn cael eu cynhyrchu ar ffurf data agored chwiladwy. Gall y cyfieithwyr ddefnyddio technoleg cyfieithu peirianyddol oddi mewn i'r system hefyd.

Yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, byddwn yn parhau i ymchwilio i ddulliau newydd o ddefnyddio technoleg i gefnogi Aelodau Cynulliad, eu Staff Cymorth a Staff Comisiwn y Cynulliad i weithio yn eu dewis iaith swyddogol, ac i ddarparu gwasanaethau dwyieithog o'r radd flaenaf.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf hefyd, dechreuwyd ar y gwaith o ymchwilio i ffyrdd o ddefnyddio dewisiadau iaith Aelodau Cynulliad, eu Staff Cymorth a Staff Comisiwn y Cynulliad er mwyn darparu rhyngwynebau TGCh Cymraeg yn ddiodyn. Mae'r Tîm TGCh a'r Tîm Adnoddau Dynol wedi dechrau adnabod ffyrdd o drosglwyddo dewisiadau iaith fel rhan o'r broses o gynllunio ar gyfer darparu offer TGCh. Bydd prosesau gwaith yn cael eu haddasu er mwyn treialu'r system gydag aelodau newydd o staff Comisiwn y Cynulliad sy'n ddwyieithog fel y gallwn gasglu adborth a chynllunio ar gyfer cefnogi a darparu cymorth i annog defnydd o'r systemau hynny.

Cafwyd ymgyrch yn ystod y flwyddyn i ddarparu cymorth i ddefnyddwyr ein system TGCh sy'n ymgorffori systemau teleffoni. Darparwyd canllawiau hawdd i'w dilyn ar gyfer recordio neges peiriant ateb bersonol. Yn ogystal â'r camau ymarferol y mae angen eu cymryd, mae'r canllawiau hefyd yn cynnwys negeseuon syml gyda geiriad ffonetig a ffeiliau sain er mwyn annog defnyddwyr i recordio eu negeseuon eu hunain. Fel arall, trefnwyd i aelodau o'r Tîm Ieithoedd Swyddogol fod ar gael i recordio negeseuon ar ran defnyddwyr. Fel rhan o'r rhaglen hyfforddiant ac ymwybyddiaeth barhaus, gall y Tîm Sgiliau Iaith gynnig sesiynau i Aelodau Cynulliad, eu staff cymorth a staff Comisiwn y Cynulliad ar ateb y ffôn a recordio neges peiriant ateb.

Cyfieithu ar y pryd

Mae'r Cynllun yn nodi y byddwn yn darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd i'r Saesneg ar gyfer yr holl drafodion ac ar gyfer unrhyw fusnes neu ddigwyddiadau swyddogol arall. Mae'r gwasanaeth hefyd ar gael ar gyfer cyfarfodydd a digwyddiadau mewnol yn ôl y gofyn. Pan na fydd modd sicrhau bod staff dwyieithog ar gael, byddwn hefyd yn darparu cyfieithu ar y pryd ar gyfer cyfarfodydd yn ymwneud â chyflogaeth. Mae ein gwaith ar gynllunio ieithyddol wedi golygu nad yw'r angen hwn wedi codi hyd yma. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi bod yn ystyried ein polisi ar gyfer darparu cyfieithu ar y pryd. Mae hyn wedi cynnwys yr egwyddor o ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd i'r Gymraeg a'r newidiadau i brosesau, niferoedd staff ac anghenion hyfforddiant.

Rhannu arbenigedd

Yn dilyn penderfyniad gan Dŷ'r Cyffredin i ganiatáu i Aelodau Seneddol ddefnyddio'r Gymraeg mewn rhai trafodion, cynhaliodd yr Uwch Bwyllgor Cymreig ei gyfarfod dwyieithog cyntaf fis Chwefror eleni. Yn arwain i fyny at y cyfarfod, bu'r timau cyfieithu a chofnodi yn cynghori ar drefniadau ymarferol a hefyd yn cynorthwyo'r Tîm Hansard i baratoi ar gyfer cofnodi'r cyfraniadau Cymraeg a'r cyfieithiad gan gynnwys addasu arddull y tŷ a chyngor i'r golygyddion oedd yn siarad Cymraeg ond nad oeddent wedi arfer â chofnodi cyfraniadau Cymraeg. Aelodau o Dîm Cyfieithu ar y Pryd Comisiwn y Cynulliad oedd yn darparu'r gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gyfer y cyfarfod hefyd. Bydd y Gwasanaeth Cyfieithu a Chofnodi yn parhau i gynnal y berthynas ac i ddarparu cyngor yn ôl y galw.

Yn ddiweddar, ymunodd y Llywydd mewn diwrnod i drafod dyfodol ieithoedd lleiafrifol ar draws Ewrop yn ystod Cynhadledd Seneddau Deddfwriaethol Rhanbarthol Ewrop. Yn ystod y diwrnod, cyflwynodd sesiwn yn rhannu ein profiadau o weithio fel deddfwrfa cwbl ddwyieithog. Roedd yn gyfle i godi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a'r ffaith fod ganddi statws fel iaith swyddogol yma yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru. Mae'r Tîm Ieithoedd Swyddogol hefyd wedi cynghori sawl sefydliad allanol ar faterion yn amrywio o dechnoleg iaith i recriwtio. Ymysg y sefydliadau hyn, roedd Prifysgol De Cymru, Heddlu Gwent, Swyddfa Annibynnol Ymddygiad yr Heddlu, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a Chyngor Caerdydd. Unwaith eto eleni, cyflwynodd aelod o'r Tîm Ieithoedd Swyddogol nifer o sesiynau hyfforddi ar y cyd â Chymdeithas Cyfieithwyr Cymru gyda'r nod o ddangos i gyfieithwyr sut i ddefnyddio cyfieithu peiranyddol yn

briodol er mwyn hwyluso'n gwaith. Mae Rheolwr y Cynllun Ieithoedd Swyddogol yn aelod o Fwrdd Technoleg Cymraeg Llywodraeth Cymru sy'n cynghori Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes ar faterion yn ymwneud â thechnoleg a'r Gymraeg.

Monitro a Chydymffurfio

Mae'r gwaith o fonitro wedi parhau ar hyd y flwyddyn trwy waith y Cydgysylltwyr Cynllun Ieithoedd Swyddogol, gan adrodd ar achosion o fethu â chydymffurfio â gofynion y Cynllun. Mae Comisiwn y Cynulliad hefyd yn paratoi adroddiad misol ar unrhyw ganmoliaeth neu gwynion a dderbyniwyd. O ran cwynion, mae'r adroddiad yn amlinellu yn fras fanylion y gŵyn, ein hymateb i'r unigolyn neu'r grŵp oedd wedi gwneud cwyn, ac unrhyw gamau a gymerwyd i unioni'r sefyllfa gan gynnwys newid prosesau neu ailgyfeirio adnoddau neu sgiliau. Mae hyn yn ffordd effeithiol o sicrhau ein bod yn dysgu gwersi o unrhyw broblemau, ac yn rhannu enghreifftiau o arfer dda ar draws y sefydliad. Yn ystod cyfarfodydd Fforwm Cydgysylltwyr y Cynllun Ieithoedd Swyddogol bydd cyfle i drafod unrhyw broblemau ac i gael arweiniad neu gyngor fel ffordd o sicrhau llai o achosion o ddiffyg cydymffurfio.

Ar adegau yn ystod y flwyddyn rydym wedi methu â chyrraedd y safonau uchel rydym yn eu gosod neu wedi methu â chyrraedd disgwyliadau Aelodau'r Cynulliad, eu staff cymorth neu'r cyhoedd. Mae nifer o gwynion anffurfiol a ffurfiol wedi dod i law, a gellir eu categoreiddio fel a ganlyn:

Gwybodaeth ar ein Gwefan

Unwaith eto eleni, bu adegau pan rydym wedi methu â chyhoeddi dogfennau yn unol â gofynion ein Cynllun oherwydd materion technolegol. Rydym wedi cael gwybod am nifer o achosion o lincs i ddogfennau Cymraeg sy'n arwain at y fersiynau Saesneg, lincs sydd wedi torri, neu destun Saesneg yn ymddangos o fewn tudalennau Cymraeg. Mae adborth ar faterion o'r fath yn hynod werthfawr inni gan ei fod yn ein galluogi i gywiro camgymeriadau neu broblemau yn gyflym. Yn dilyn adborth ar yr achosion hyn, ac fel rhan o'r gwaith i adnewyddu ein gwefan, byddwn yn edrych ar ffyrdd o wella hyfforddiant i staff sy'n cyhoeddi i'r wefan, gan gynnwys atgyfnerthu'r angen i wirio cynnwys a lincs wrth gyhoeddi.

Gwybodaeth ar ein Mewnrwyd

Cafwyd sawl enghraifft dros y flwyddyn ddiwethaf o negeseuon yn cael eu cyhoeddi yn uniaith Saesneg ar dudalen newyddion y Ffwrwyd. Ymchwiliwyd ar

unwaith i'r broblem, ac ar y cyfan roedd modd cyhoeddi fersiwn dwyieithog yn gyflym iawn. Ar y cyfan diffyg cynllunio oedd achos y broblem, gyda staff yn ansicr ynghylch prosesau ar gyfer gwneud cais am gyfieithiadau ar frys, neu o ofynion y Cynllun mewn perthynas â negeseuon o'r fath. Wedi trafodaethau gyda Chydgysylltwyr Ieithoedd Swyddogol a Phenaethiaid Gwasanaethau, cytunwyd bod angen atgoffa staff am y gwasanaethau sydd ar gael trwy'r Gwasanaeth Cyfieithu a Chofnodi, a chafwyd cyfle i wneud hyn trwy ymweld â chyfarfodydd timau a thrwy gynnig sesiwn fel rhan o'r ddarpariaeth wythnos dysgu yn y gweithle.

Papurau a dogfennau ar gyfer busnes y Cynulliad

Cafwyd ambell enghraifft o fethu â darparu dogfennau ar gyfer busnes y Cynulliad yn ddwyieithog. Unwaith eto, diffyg cynllunio, neu newidiadau munud olaf i fusnes oedd yn gyfrifol am yr achosion hyn. Pan ddaeth i'r amlwg ein bod wedi methu a darparu dogfen yn ddwyieithog, gwnaed trefniadau ar unwaith i sicrhau bod cyfieithiad ar gael mor fuan â phosibl. Cafodd yr Aelodau Cynulliad perthnasol wybod hefyd beth oedd wedi mynd o'i le, y camau a gymerwyd i ddatrys y broblem, a phryd y byddai modd iddynt dderbyn y ddogfen yn eu dewis iaith.

Negeseuon Peiriant Ateb

Derbyniwyd sawl cwyn anffurfiol ynghylch safon y neges peiriant ateb awtomatig ar ein system ffôn. Ar hyn o bryd, nid oes modd diffodd y neges gan ei fod yn rhan o'r system ei hun. Penderfynwyd felly llunio canllawiau ar gyfer holl ddefnyddwyr y system er mwyn eu cynorthwyo i recordio neges bersonol. Yn symud ymlaen, fel rhan o'r cyflwyniad i'r system TGCh, byddwn yn atgoffa defnyddwyr newydd bod angen iddynt recordio neges. Mae'r Tîm TGCh a'r Tîm Ieithoedd Swyddogol hefyd ar gael i helpu unigolion neu dimau i recordio negeseuon.

Darlledu trafodion y Cynulliad

Rydym yn dangos trafodion gair am air byw a thrafodion wedi'u cyfieithu o'r Cyfarfod Llawn ar Senedd.tv a YouTube. Darparwn lif sain gair am air a llif wedi'i gyfieithu o bob Cyfarfod Llawn ar gyfer darlledwyr. Mae BBC Cymru yn ffrydio'r Cyfarfod Llawn yn fyw ar eu gwefan yn Gymraeg a Saesneg. Darlledir cwestiynau'r Prif Weinidog gyda'r llif wedi'i gyfieithu ar BBC2 Cymru bob dydd Mawrth, ac mae BBC Parliament yn dangos cwestiynau'r Prif Weinidog ac eitemau dethol o'r Cyfarfod Llawn bob wythnos. Derbyniwyd cwynion o sawl cyfeiriad yn cynnwys Cwestiwn i Gomisiwn y Cynulliad ar lawr y siambr ynghylch y ffordd y mae

darlledwyr yn defnyddio'r sain a ddarperir gennym. Un elfen o'r cwynion oedd bod y ddwy iaith yn cael ei darlledu ar yr un pryd a bod rhai pobl, yn enwedig pobl sydd yn hŷn, yn cael trafferth clywed yr un o'r ddwy iaith wrth i Aelod gyfrannu yn y Gymraeg.

Ar hyn o bryd yn ogystal, os bydd Aelod Cynulliad yn gwneud cyfraniad yn Gymraeg, caiff y cyfieithiad ar y pryd ei ddarlledu ac nid y cyfraniad gwreiddiol. Elfennau arall a godwyd oedd y byddai'n well gan y sawl sydd wedi codi'r mater hwn glywed y cyfraniad yn yr iaith wreiddiol gydag isdeitlau ar gyfer y cyfieithiad.

Mae'n hanfodol bwysig fod pobl Cymru yn gallu dilyn eu democratiaeth yn ein dwy iaith swyddogol. Bydd y Comisiynydd â chyfrifoldeb dros ieithoedd swyddogol yn gohebu â'r BBC i geisio sicrwydd fod modd deall cyfraniadau Cymraeg gan Aelodau. Yn fwy cyffredinol, byddwn yn parhau i wneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau bod darlledwyr yn trin ein dwy iaith swyddogol yn gyfartal ac i gydweithio â hwy i sicrhau ateb i'r broblem.

Ymgysylltu o bell

O dro i dro, bydd tystion neu Aelodau Cynulliad yn ymuno â chyfarfodydd pwyllgorau trwy gyfrwng cyfleuster fideo-gynadleda neu Skype. Nid yw'n bosibl ar hyn o bryd, oherwydd cyfyngiadau technolegol, i ddarparu sain ddwyieithog i'r sawl sy'n cysylltu heb gael staff ychwanegol yn y lleoliad. Mae hynny'n golygu bod yn rhaid dewis ym mha iaith y darperir y trafodion. Byddwn yn parhau i ymchwilio i'r datblygiadau diweddaraf, ac yn ystyried y mater wrth drefnu cyfarfodydd a digwyddiadau.

Caffael meddalwedd ar gyfer Aelodau Cynulliad a'u Staff Cymorth

Mae prosiect ar waith i gaffael system gwaith achos newydd. Mynegwyd pryder gan Aelod Cynulliad bod prisiau'r systemau newydd arfaethedig yn golygu y byddai'n rhaid i'r sawl oedd yn dymuno defnyddio'r feddalwedd trwy gyfrwng y Gymraeg dalu mwy. Yn ysbryd y Cynllun Ieithoedd Swyddogol, ac er mwyn cynnal yr egwyddor o drin y ddwy iaith yn gyfartal, mae swyddogion y Comisiwn wedi datrys y broblem. Bydd costau'r feddalwedd gwaith achos o dan sylw yr un peth ar gyfer y sawl sy'n dymuno defnyddio fersiwn dwyieithog, neu fersiwn uniaith.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon